

MAGYAR GYÓGYPEDAGÓGIAI TANÁROK KÖZLÖNYE

A MAGYAR GYÓGYPEDAGÓGIAI TANÁROK ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK
SZAKFOLYÓIRATA

SZERKESZTI:
GYÖRGYFY ÁKOS

BUDAPEST, 1940.

KIADJA A MAGYAR GYÓGYPEDAGÓGIAI TANÁROK ORSZÁGOS EGYESÜLETE

A Magyar Gyógypedagógiai Tanárok Közlönye évenként tízszer jelenik meg. Előfizetési ára: Intézményeknek évi 24 pengő; magánosoknak évi 12 pengő; az egyesület tagjai tagdíjuk fejében kapják.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII., Fesztetics-utca 3.

Tartalom:

Beszéd a Felsőházban a gyógypedagógiáról (<i>Kolossváry Mihály</i> váci nagyprépost felsőházi beszéde) — — — —	181
<i>Schreiner Ferenc</i> : Gyógyító nevelésünk értéke — — — —	183
<i>Sulyomi-Schulmann Adolf</i> : A rhinolalia aperta gyógypedagógiája (5 ábrával) — — — — — — — —	186
<i>Dr. Bárczi Gusztáv</i> : A gyógypedagógia helye a magyar iskola-rendszerben, a fennálló törvények és rendeletek alapján	197
<i>Thüringerné Darvas Olga</i> : Házi ipar a siketnémáknál (4 képpel)	201
<i>Ürmösi Jenő</i> : †Paull István (képpel) — — — — — —	204
<i>Dr. vitéz Kassay Béla</i> : A vakok és a munka — — — —	206
<i>Wallrabenstein Frigyes</i> : A német iskolai számológép (4 ábrával) — — — — — — — — — —	211
Egyesületi élet. (Az 1940. év végi tagnévsor) — — — —	216
Könyvismertetés. — <i>Dr. Bárczi Gusztáv</i> : Az egészségvédelmi nevelés vezérkönyve. (Ismerteti: <i>Györgyfy Ákos</i> .) — —	219
<i>Bély Miklós</i> : A gimnáziumi testnevelés multja. (Ismerteti: <i>Györgyfy Ákos</i> .) — — — — — — — —	219
Hírek, vegyesek — — — — — — — — — —	220
A M. Gy. T. O. E. tisztikara, választmánya és szakosztályai —	224
Melléklet: A Magyar Gyógypedagógiai Tanárok Közlönye 1940. évfolyamának címlapja és tartalomjegyzéke.	

Laptulajdonos: Magyar Gyógypedagógiai Tanárok Országos Egyesülete.
Felelős kiadó: Szentgyörgyi Gusztáv.

Máté-nyomda Budapest, VIII., József-utca 61. Telefon: 139—259.

MAGYAR GYÓGYPEDAGÓGIAI TANÁROK KÖZLÖNYE

A MAGYAR GYÓGYPEDAGÓGIAI TANÁROK
ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK FOLYÓIRATA

II. (XLIII.) ÉVFOLYAM

10. SZÁM

FELELŐS SZERKESZTŐ: GYÖRGYFY ÁKOS

BUDAPEST, 1940.

D E C. H Ó

Beszéd a Felsőházban a gyógypedagógiáról.

Az 1941. évi költségvetési törvényjavaslat felsőházi tárgyalásánál, 1940 december 12-én a közoktatásügyi tárcához egy óráig tartó beszédben szólt Kolossváry Mihály váci egyházmegyei nagyprépost. Oktatásügyünk kitűnő ismerőjének és melegszívű jóbarátjának nagyértékű beszédéből közöljük a gyógypedagógiára vonatkozó részt:

„Sok szó esik mostanában, mélyen t. Felsőház, csonka hazánkban a gyerekekről. Hiszen az utóbbi évtizedben alkotot törvények legnagyobb része a nemzet virágairól, a jövő reményeiről, a gyerekekről szól. Megmenteni a nemzet legnagyobb kincsét, a gyermeket és azok közül egyet sem engedni veszendőbe menni: ez volt a jelszó. És ezeknek a gyermekmentési munkáknak kezdettől fogva legideálisabb, mert legáldozatosabb munkásai voltak a gyógypedagógusok, vagy — mint a jelen költségvetés nevezi őket — a „gyógyítva nevelő tanárok”, akik az emberiség legszerencsétlenebb elesettjeinek, a siketnémák, a vakok, a szellemileg fogyatékosok szellemi nevelésében és oktatásában emésztik fel minden erejüket, szellemi, lelki és ideg erejüket. Nem kívánok részletesen szólni — ez egészen szakdolog — ezekről a tétélekről, amelyek ebben a költségvetésben szerepelnek. Mint közeli szemlélője ennek a pedagógiai szakmának, csak annyit jegyzek meg, hogy számbavehető fejlesztést itt évek óta alig látok. Sőt, az idej költségvetésben bizonyos visszaesést tapasztalok, mert a fizetési osztályba való beosztás szabálytalansága miatt nem találom meg azt a jóindulatú segítőkezet, amelyet pedig szerettem volna látni.

A részletekbe nem megyek bele, csak megemlítem, hogy azoknak a gyógypedagógus tanároknak, akik a visszatért területekkel együtt összesen 55 intézetben 6400 testi és szellemi fogyatékosnak adnak vallásos és hazafias nevelést és visszaadják őket a társadalomnak, hogy siket fülekkel halljanak, a néma nyelvvel beszéljenek, — mondom — ezek mindegyikének nevét aranybetűkkel kellene márványba felvélni. Azok között, akik nem foglalkoznak a siketnéma oktatással hivatalosan, csak kevesen tudják, hogy ma a siketnéma oktatás forradalmi átalakulás előtt áll. Magyar siketnéma tanárnak érdeme az, hogy ráirányította a szakoktatók figyelmét erre

a területre, amelyen kísérletek folynak aziránt, hogy ma már a siketnémák oktatásánál a vizuális segítséget mindinkább mellőzik a megértésnél és az akusztikai figyelmet veszik igénybe, aminek segítségével a siketnéma nem látja a beszédet, mint eddig, hanem valóssággal hallja a legtöbbször az agynak megfelelő centrumain. Ezirányban komoly kísérletek folynak és ámbár nincs még biztosan kifejlődött álláspont, hogy ez mennyire fog sikerre vezetni, de ha csak kísérlet is ez, amelynek még nem látjuk és nem tudjuk végkifejlődését, azért a magyar siketnéma-oktatás megérdemli, hogy minden kultúremler felfigyeljen rá. A magyar gyógypedagógus méltó arra, hogy társadalom és törvényhozás egyképpen foglalkozzék a gyógypedagógusok anyagi és erkölcsi helyzetével.

Nem tudom méltóbb szavakkal jellemezni a gyógypedagógus nagyszerű, de igen nehéz munkáját, mint azzal, hogy az egyik szaklapból, a kitűnően szerkesztett Gyógypedagógiai Tanárok Közlönyéből — amelyet rendszeresen szoktam olvasni — idézem azokat a szavakat, amelyekkel a hamburgi kongresszuson parentálta el Linder tanár egyik elhunyt dán kollegáját, Forchammert: „A siketnéma lelkületéhez nem férközhet hozzá sem az idősebb testvér, sem más buzgó nevelőtárs. Ezek nem találják meg elszigetelt lelkéhez a hidat. És így a lélek magára marad az emberek közvetlen közelségében, mintha mérföldek választanak el tőlük. Biztatás, tanács, segítség s vigasz nélkül hányódik az életem át. Ilyen elvesztett lelkeket a hallgatás mélységeiből felvezetni az emberi magaslatra; ezt jelenti siketnémák tanárának lenni. Embereket börtöneikből kiszabadítani és legsúlyosabb magánzárkájuktól — aminővel az emberiség a gonosztevőit sem sújthatja már jobban — megváltani: ezt jelenti siketnémák tanárának lenni. Imbolygó lelkeknek a kultúra aranyjait nyújtani s számukra olyan világot megnyitni, amelyről elmondhatjuk, hogy minden szava, minden mondata, majdnem minden gondolata a mi munkánk eredménye s hogy ezt a világot mi teremtettük; ezt jelenti siketnémák tanárának lenni.

Hol van az a tanár vagy tanító, aki tanítványáról ugyanilyen joggal mondhatja ezt el? Nincs ennél nehezebb feladat! De nincs ennél gyönyörűbb művészet sem!” (Általános helyeslés.)

Mélyen t. Felsőház! Tudom, hogy ezek a kívánalmak, amelyeket a közoktatás nivójának emelése, a gyógyítva nevelő oktatás intenzívebbé tétele és általában a költségvetéssel kapcsolatos tiszteletteljesen felsorolt óhajaink perfektuálása céljából bátorodtam a mélyen t. Felsőház ezen ülésén nagybecsű figyelmébe ajánlani a törvényhozásnak, nehezen valósíthatók meg teljes egészükben, részint mert az államháztartás pénzügyi egyensúlyának megzavarása nélkül ezt egyszerre tömegesen beállítani lehetetlenség a fedezet hiánya miatt, részint pedig azért, mert vannak sürgősebb és az állambiztonság szempontjából sokkal fontosabb, halaszthatatlan szükségletek, melyek elől kitérniünk nem szabad; de éppen azért, mert a kormány jóakaró készségét tapasztaltuk, bizunk abban, hogy eljön

az ideje és sorra kerül mindaz, aminek megoldása általános humanizmus és pedagógia szempontjából is méltányos.”

A magyar gyógypedagógiai tanárság itt a nyilvánosság előtt mond hálás köszönetet Kolossváry Mihály nagyprépost úr Öméltóságának és reméli, hogy elhangzott megállapításai, érvei és kívánásai valóban eljutnak ügyünk legfelsőbb irányítójához, a vallás- és közoktatásügyi Miniszter Ur Önagyméltóságához.

Gyógyító nevelésünk értéke.*

Irta : Schreiner Ferenc.

Mélyen tisztelt Közgyűlés!

Kedves Kartársak!

Alig néhány héttel mult egy esztendeje, hogy Losoncon különös örömmünnepe hangulatában tarthattuk meg legutóbbi közgyűlésünket. A nemrégben még megszállott Felvidék történelmi városába mehettünk, ott olthattuk történelmi multat szomjazó lelkünket a Felvidék és Kárpátalja visszatérésének örömeivel.

Ma újra hazafias ujjongástól hangos a szívünk. Visszatért Erdélyünk drága része, a Székelyföld, s visszatért napébredést hozó Keletje is országunknak.

Keveset mondok azonban, ha visszatérésnek minősítem azt, ami voltaképpen hazatérés. A hazatérés gondolata gazdagabb, jelentősebb tartalmú a visszatérésnél. Haza csak az térhet, akire nem pusztán földbirtok, lakóház vagy kenyérkereseti hely vár, haza csak az térhet, akire bizonyos multra épített otthon vár, és aki érzi, hogy csak erre a bizonyos multra építheti jövőjét.

Ez a jövőtbiztosító bizonyos mult a történelmi mult. Szövődik a bölcső és koporsó közt terjedő egy élet, két élet, ezer és millió életek számtalan szálából és benne cseng a tilinkó bús hangjában éppúgy, mint a templom harangszavában, ez színezi a legelésző nyáj kolompját, a kasza pengését, ez érteti meg a fegyverek csörrenő zaját, az ágyúk dörgését, a költő dalos szavát, a nép beszédét, a munkás szerszámjának hangját, a tudós akarát, a tisztviselő törekvését, szóval: mindent, ami népi zamat, hazai íz és nemzeti jelleg; mindent, ami országot, hont jelent egy örök, el nem pusztulható nép, és annak örök, el nem múlható jövődjé számára. A hazatérés tehát valami egyetemest rejtő váagnak a beteljesedése. Ennek a váagnak van mosolya: az örömmel végzett *munka*, és van komolysága: a

* A Magyar Gyógypedagógiai Tanárok Országos Egyesületének 1940 november 16-i közgyűlésén elhangzott elnöki megnyitó beszéd.

nemzet életértékeiért küzdő *szellem*. Ha pedig a munkának és szellemnek ez a kettőssége magyar hazatérőknek lelkét óvta, éllette, vitte és hozta haza, akkor a magyar munka és szellem ma különös diadalt ülhet. A magyar emelkedettség diadalát!

Az emelkedettségben benne vannak azok, akiknek két évtizedes rabság alatt is volt hová és kikre tekinteniök. De akkor természet-szerűleg benne vagyunk elsősorban mi itthonmaradottak azért, hogy tömérdek kín, baj és nélkülözés közepette megtarthattuk s fejleszthettük a magyar munkát, ébrentarthattuk és erővel telíthettük a magyar szellemet. Egyszerűen szolgálhattunk valamit, hogy legyen mire és kire tekinteni. Adott e szolgálathoz mindegyikünk a becsületességből, az egyenességből, tudásból és kitartásból annyit, amennyit emelt fővel, mégis alázattal tehattünk nemzetünk szent oltárára. Oltárra szánt munka volt minden munkánk s mindenkinek munkája, akár a kubikus végezte, akár az ország kormányzója, és szentáldozás volt minden igyekvésünk, habár vele nyomortanyán száritottunk könnyeket, vagy iskolában emeltünk fel lelkeket.

Kartársak, a mi legközvetlenebb munkánk is lényegében egyre ilyen áldozás volt a haza, a nemzet szent értékeinek javára. Annyira jószándékú és emelkedett munka volt, amellett annyira szívből, lélekből sarjadzott, annyira megérett munka, hogy ha nem volna magyar gyógyítvanevelés, akkor máról-holnapra meg kellene teremteni olyan áldozatossággal, amennyivel felér egy nemzet koldusezreinek megmentése a kenyeretszerző munkások ezreivé.

De munkánk szelleme előtt is hadd hódoljak Kartársaim, itt ebben az ünnepi órában. Mit ér ez a mi szellemünk? Mindenképpen erős nemzeti elszántságot. Igaz, hogy ez a jelenben lehet még sok hibával küszködő vágyódás csupán, de a jövőnkben egy nemzet élet-erejét biztosító beteljesülés. A jelen számára még csak reménnyel támogatott hit, a jövő számára azonban hittel erősített tudás. Nem is lehet másként! Mert ott, ahol a magyar gyógyítvanevelő egy nemzet értékeire függesztve szemét egyik kezével egy eleső kis magyarnak kezét tartja, másikkal Isten kezét fogja, ott a hitben fogant munka csak győzelemhez vezet.

És ha ez így van, ha én ezt hiszem, s ha e hitemben úgy állítom be lelkemet ügyünknek szolgálatába, hogy egész életemet akár áldozatnak vetem oda egy-egy fogyatékosnak életetálló megmentéséért, akkor megtehetem azt, hogy egy merész kérdéssel forduljak felétek Kartársaim. Mondjátok meg: pénzben, garasban mennyit érhet ez az én mentő munkám a növendékek szempontjából? Tudom, hogy a legtöbbje közületek most döbbenettel kutat válasz után. Ne törjétek magatokat, megmondom: egyáltalán nem mérhető garassal. Vannak dolgok, akarások és célok, amiket pénz, vagy számértékekkel kifejezni nem lehet. És ha látszólag mégis lehet, akkor meg nem szabad, mert ez az érte és benne küzdőt sérti, a kívülről szemlélőt megteveszti. Ezt hangoztatni, hogy drága a gyógypedagógia, mert növendéke fejenként egyiknek számításai alapján ennyibe, másiknak számvetései alapján meg annyiba kerül, annyit jelent, hogy azok a

bizonyos kockavetőék Krisztus köntösét 10, 20, vagy 30 pénznyi eladási árban szabják meg. Tudom, hogy van anyagi valóság, van realiztikum, de azt is tudom, hogy van eszményvalóság is, humánnum. Más eszközzel mér az egyik, mint a másik. Ismerem a számok értékét magam is, s mert ismerem őket, azért azt is tudom, hogy ami jelentős lehet számértékénél fogva a piacon, a műhelyben, a boltban, a gyárban, éppenséggel nem fontos, sőt káros az erkölcs, az eszmény világának megmérésénél. Annyira ismerem a számok értékét, hogy némelyiket közülük valósággal szent számnak minősítek. Szent nekem például az a 60 fillér, amellyel egy-egy intézményünk egy-egy növendék napi ellátását biztosítja napi ötszöri étkeztetéssel. Ez szent szám, mert tudom, hogy a törődésnek, gondnak, óvatosságnak, odaadásnak és áldozatosságnak milyen nagy tömege terjeng mögötte. Figyeljétek ezt az összeget s állapítsátok meg: hát drága a gyógypedagógia? Ha meg még hozzáveszem, hogy a magyar tanár a legolcsóbb tanárja Európának s hozzáadom az államkincstár vagyionát gyarapító hagyományok és adományok sok milliós értékeit és figyelem egyúttal a dologhoz, a kenyérkeresethez nevelteknek nemzeti értékeit, nemkülönben az emberi kötelesség és emberbaráti cél megmérhetetlenül magas erkölcsi kincseit, akkor minden lehet drága, csak éppen a magyar gyógypedagógia nem. Sokan vagyont áldoztak a magyar fogyatékos gyermek megmentésére, de még nem akadt a Cházár Andrások, a József nádorok, az Andrássy Dénesnek, a Hidaskürti Nagy Sándorok és Wechselsmannok között egy sem, aki garasban, vagy pengőben számította volna ki, mennyi költsége s mennyi haszna lesz ebből a magyar társadalomnak, mint ahogy Krisztus sem mérte meg a „hephata”-jának, vagy „nyíljanak meg a te szemeid”-nek értékét. Mindenki csak áldozott, odaadta munkájának java eredményét s adta olyan szellemmel, mely csak bölcs és emberségesen szép célt ismert: menteni!

Bizonyos, hogy ma más kort, más lelkiületet élünk, mégis ez a munka, ez a szellem vezessen bennünket a jövőben is, mint ahogy vezetett a múltban minden jó szándékunkban. Ez a munka és ez a szellem irányítsa mai szándékainknak is sikerét és eredményét!

A rhinolalia aperta gyógypedagógiája*).

Irta : Sulyomi-Schulmann Adolf.

A gyógyítva-nevelés ügyének alig van változatosabb és sokoldalúbb területe — akár bonc-élettani, akár gyógypedagógiai, akár pedig pszichológiai szempontból is — mint a hibásbeszédűek nevelés-oktatásának és gyógyításának a kérdése. Valamennyi beszédzavar, legyen az dadogás, hadarás, hallónémaság, szervi vagy működéses pöszebszéd, hanggyengeség, aphásiás beszédzavar, vagy a jelen előadásom tárgyát képező *hasadt szájpad okozta beszédzavar (rhinolalia aperta)*, az úgy alkatelemzési, mint élet- és lélektani, valamint a gyógypedagógiai nevelési eljárás és javításmód szempontjából egyarástól egészen elütő, más- és másféle szemléletet és gyakorlatot kíván.

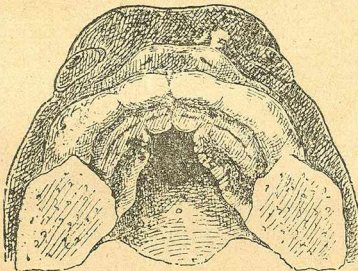
Hogy a hasadt szájpadnak, az ú. n. farkastoroknak keletkezését megértsük, szükséges annak eredetét és szekundär formában való kifejlődését megismernünk. Egy 15 mm hosszú embrió szájüregében, a kezdetleges orrüreg hátsó nyílása (a choanák) mögött lapos dudorokat látunk, amelyek a fejlődés során csakhamar gátyszerű, lefelé irányuló, erős szalagokká válnak. E szalagok között van a nyelv. Ezek a másodlagos ínyfolytatások vagy ínypadok a choanák elülső szélén kezdődnek, majd mindjobban kiemelkednek, továbbmenetelesen lelaposodnak és a garat oldalfalai felé vonulnak. Amíg a száj- és orrüreg közötti választófal hiányzik, addig a nyelv tölti ki majdnem az egész üreget. A 8-ik hét végén, az immár 25 mm hosszú embriónál, a nyelv a kétoldalt fekvő másodlagos ínypadok alkotta üregből visszahúzódik, ezek az ínypadok vízszintes irányba fordulnak úgy, hogy szélükkel már nem lefelé, hanem mediálisan állnak. A nyelv most az ínypadok alatt fekszik. Az ínypadok egymásfelé való irányban nőnek tovább és úgy egymással, mint pedig a közben lefelé fejlődött orrsövény alsó szélével összeolvadnak. Ha ez a folyamat nem így, vagy csak hiányosan zajlik le és ezért az ínypadok nem olvadnak össze, akkor tátongó ínypadok, hasadt szájpad keletkezik, melyet közönségesen *farkastoroknak (faux lupina)* hívnak. Az ínypadok tehát egy embrionális állapot megrögződött alakja, melyet fejlődési gátoltság idézett elő. Az ínypadok többnyire egyoldalú, ritkábban kétoldalú. Az egyoldalú ínypadoknál az íny egyik nyúlványa szemmel láthatóan fejlettebb a másikonál úgy, hogy a koponyaalapról lejövvő ekecsont (vomer) a fejlettebb ínynyulványt eléri és legalább az egyik orrüreget többé-kevésbé elzárja.

Mint hogy a *farkastorok* és ennek a lágyrészekben analóg megjelenése: a *nyúlajak*, a status degenerativusnak egyik megjelenési formája, érthető, hogy miért kísérik a fenti két rendellenességet igen gyakran hatujjúság, szemtünetek, kóros kövérség, kóros soványság, vagy másfajta fejlődési rendellenességek. Szép példa e megállapí-

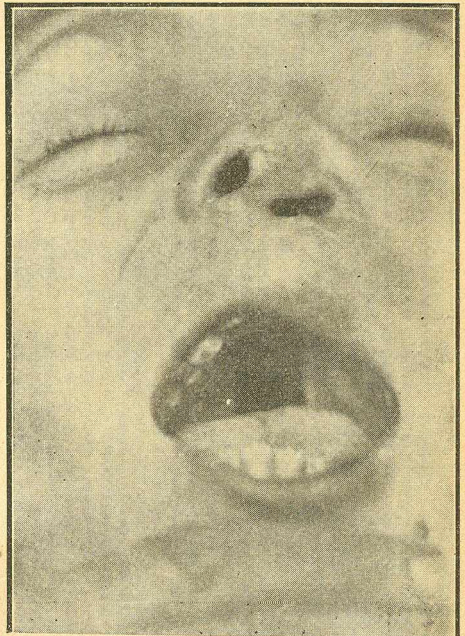
* A Magyar Gyógyped. Tanárok Orsz. Egyesületének 1940 november 16-i közgyűlésén tartott előadás.

tásra az alább közölt eset, amelyet az Állami Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola Kórtani Laboratóriuma konstitutionálisan és örökléstanilag kivizsgált és leletét a következőkben foglalta össze:

„G. I. 6 éves gyermeknél a farkastorok mellett a Biedl—Lawrence-féle kórkép áll fenn. E kórkép tünetei: 1. hatujjúság és egyéb fejlődési rendellenességek; 2. az agyfüggelék (hypophysis) csökkent működéséből

1. ábra.

2. ábra.

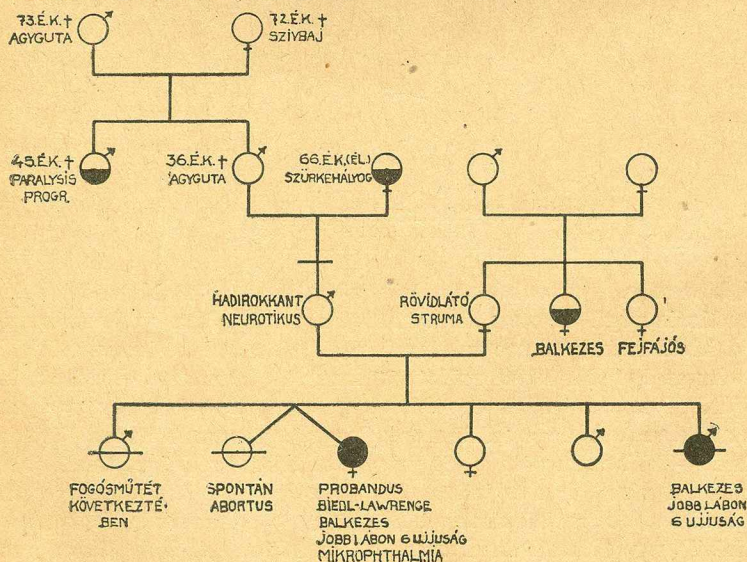
1. Egy emberi embrió szájpada kezdetleges infolytatásokkal. (Nagyítva.)
2. Farkastorok, epilepsiás és más fejlődési rendellenességet mutató gyermeknél.

eredő kövérség, illetve kóros soványság, 3. szellemi téren való fejlődési elmaradás és végül 4. szemtünetek. E tünetek közül a kislánynál a farkastorkon kívül hatujjúságot találtunk. A probandus balkezén és jobblábán csökevényes hatodik ujjal született, amelyet operatív távolítottak el. A hatujjúság kontralaterális egyoldalúsága szokatlan jelenség, melyet azonban érthetővé tesz az a körülmény, hogy a gyermek ikerszületett és ikerestvére — ki holtan jött a világra — ellenkező oldalon, tehát jobkezén és ballábán viselt hat ujjat. A hatujjúság öröklött genuin volta megnyilatkozik abban a körülményben is, hogy a probandusnak négy testvére közül egy fiútestvérnél szintén bal kézen és jobb lábon hat ujjat találtak. Az agyfüggelék hiányos működését igazolja a gyermeknél két körülmény. Először az, hogy a töröknyereg nagyon kicsi (40 mm²), másrészt az elhízás klinikai képe is megfelel az agyfüggelék eredetű kövérségnek. A lelki gyermekdedség is részben az agyfüggelék működési gyenge-

ségére vezethető vissza. Szellemi elmaradás részleges, értelmi folyamatai alig érik el egy 4 éves gyermek nivóját, de megindíthatók és csak érzelem, ösztön, akarat, viselkedés és magatartás terén mutat komoly elmaradásokat. A Biedl—Lawrence-féle kórképnél szokványos retinitis pigmentosa helyett kisszemúséget, mikrophthalmiát és kis szaruhártyát, mikrocorneát találunk. A szemfenéken rövidlátásra jellemző halántéki conus található. Pontos szemfenéki vizsgálatot a gyermek infatilizmusa miatt felvenni nem lehetett.”

A fenti tünetek alapján kétségtelen a Biedl—Lawrence-féle kórkép jelenléte a gyermeknél. A farkastorok is csak a Biedl—Lawrence-féle kórképek egyik tünete. Abból, hogy két egészséges szülőnek öt gyermeke közül háromnak volt hatujjúsága, a status degenerativus recessiv öröklődési menetére lehet következtetni.

Ámbár az irodalomban a farkastoroknak és a velejáró egyéb fejlődési rendellenességnek öröklési eredetét számos szerző kutatta, még ma sem ismerjük bizonyosan a fejlődési rendellenesség öröklődési menetét. Plate, Lottig, Simens szerint domináns menetet követne a farkastorkúság. J. Bauer, Schröder, Szondi és mások szerint, a recessiv öröklődés a gyakoribb. Fetscher szerint a farkastorok és nyúlajak egyes családokban domináns, más családokban recessiv módon öröklődne. Ezt a véleményt vallja Grothkopp is, aki az általa elemzett családok egy részénél (és pedig a családok túlnyomó részénél) monomer recessiv átöröklést állapított meg, de talált domináns menetet követő eseteket is.

3. ábra. G. I. családfája.

Előfordulhatnak — bár ritkán — ínyhasadékok, amelyeket a nyálkahártya teljesen befed úgy, hogy felületesebb vizsgálat a száj-

üregben semmit sem vesz észre (Fröschels). Ilyen esetekben nyálkahártyaalatti lágýinyhasadékról van szó, amelyeknél sok esetben a túlfejllett garatmandulák a nyitott orrhangzósságot visszaszorítják és egy bizonyos fokú tiszta beszédet tesznek lehetővé. Ezeket a fedett ínhasadékokat kitapogatással (palpációval) vagy röntgenvizsgálattal lehet megállapítani. Mandulaműtétek javallatainál az orvosnak erre gondolnia kell, mert néha helyrehozhatatlan hibák keletkeznek a mandulák eltávolításából (dr. Bárcezi Gusztáv).

Az ínhasadék külső képe különféle. A hasadt uvulától egészen a kemény és lágýiny tátongó réséig a legváltozatosabb képleteket láthatjuk, amelyekhez gyakran egy vagy kétoldalú nyúlajk és az orr hibás képződményei társulnak. Sokszor az orrban és az orrüregben is rendellenességek fordulnak elő, amelyeknek hurutos velejárói zavarólag hatnak a hangképzésre és a kiejtésre. Ha a hasadék a felső állkapcsot is megsérti vagy szétrepeszti, úgy a fogképződés is rendellenesen történik. Kis gyermekeknél különösen az első élethónapokban jelentkeznek súlyos zavarok, mert a fogyatékoság a nyelvésben és a szopásban, tehát a rendes táplálkozásban akadályozza őket; azonfelül pedig gyakori nyálkahártyahurutok és tüdőbántalmak lépnek fel. Mint utolsó következményes jelenség, egy kellemetlen és súlyos beszédhiba: *rhinolalia aperta, nyitott orrhangzós beszéd* jelentkezik.

A gyermek nem a szájon, hanem az orron át beszél, mert beszélés közben, az ín fogyatékosága miatt, nem zárja el az orrüreget és így a levegőáram — orrhangokat (m, n, ny) természetesen mindig kivéve — nem a szájon, hanem az orron át távozik. Így származik a nyitott orrhangzós beszéd. Tudjuk, hogy a hangképzésnél, a beszélésnél a kilélegzési levegőt használjuk fel és a toldalékcso (garat-, száj- és orrüreg) egyrészt hangzó képzési, másrészt módosító szerepet tölt be. Az állandóan vagy nagyrészt orron át történő levegőáramlás esetén azonban a beszédszervek és azok izmai nem vehetnek kellő részt a munkában, így azok gyakorlatlanokká és renyhékké válnak. Ezért a legtöbb orrhangzósan beszélő gyermeknek alig mozog a nyelve, az ajka és az állkapcsa, alig nyitja ki a száját. Az eredeti szervi fogyatékoság mellett tehát a nem fogyatékos szervek tétlenségre ítélt állapota is fokozza a beszédhibát és nehezíti annak javításmódját. Ezért oly feltűnő a beszéd orrhangzós színezete, általános pöszés, tisztátlan és érthetetlen volta. Az orrhangzókon, vagyis a m—n—ny hangzókon kívül, alig ejt érthető mássalhangzót és gyakran a magánhangzók ejtése is renyhe, erőtlén, orrhangzós színezetű.

A nyitott orrhangzós beszédétől azonban el kell határolnunk az úgynevezett zárt orrhangzós beszédet (*rhinolalia clausa*), amelynél viszont az orrhangzók képzéséhez elengedhetetlenül szükséges orrgarat átjárhatósága az ínnyitorla és egyes izmok hibás beállítottasága, adenoid vegetációk, orrpolypok, orrsővényelhajlások stb. következtében gátolt. A nyitott és zárt orrhangzós beszéd megkülön-

böztetése könnyű, mert a nyitott orrhangzóságnál éles mellékörejt, a zártnál pedig tompa mellékörejt hallunk.

Gyakran előfordul még, hogy hasadt szájpaddlású egyéneknél, mintegy élettani értelemben vett pótlásként, nagy adenoid vegetációkat, megvastagodott orrkagylóvégeket stb. találunk, melyek az orron keresztül történő levegőáramlást bizonyos mértékben megakadályozzák. Az így keletkező „kevert” orrhangzós beszéd (rhinolalia mixta) még mindig tűrhetőbb és elviselhetőbb, mint ezeknek a hangzási akadályoknak az eltávolítása után visszamaradó nyitott orrhangzós beszéd. A műtéti beavatkozás tehát az olyan hasadt szájpaddlású egyéneknél, akiknél ilyen orrüregbeli képletek vannak jelen, fonetikai szempontból nem mindig ajánlható és minden esetben gondosan mérlegelendő.

A veleszületett szájpaddlási hiányokon kívül, a későbbi életben is támadhatnak hiányok, rendszeren syphilis, ritkábban diphthéria és még ritkábban külerőszaki behatás következtében (Sarbó).

Szájpaddlási hiányokon kívül, még akkor sem jön létre az orrüreg szükségelt elzárása, ha a lágy szájpadd nem mozog, vagyis hűdött. Ily lágyszájpadhűdések többnyire diphthéria után, syphilis kapcsán, ritkábban nyúltagyi idegek bántalmainál lépnek fel (Sarbó).

A rhinolalia apertát és a hozzátársuló pöszebeszédűséget előidéző sokféle szervi fogyatékoság (kemény- és lágynyhasadék, nyúlajk, orr- és orrgaratüregrendellenességek és hibás képződmények, hiányos vagy rendellenes fogazat) természetszerűleg és világosan indokolja a gyógypedagógiai tanár szoros együttműködésének szükségességét a szakorvossal: a rhinológussal, a sebésszel és a fogorvossal. Nem lehet az ínyhasadék okozta beszédhibát sem tisztán orvosi, sem tisztán gyógypedagógiai kérdésnek tekinteni. Ennél a betegségnél megvan az orvosnak és megvan a tanárnak is a maga nehéz, külön feladata, amely két külön feladatot azonban a cél érdekében egyé kell forrasztani. Mielőtt egy farkastorkú gyermek műtétnek vétetnék alá, azt előbb beszédpedagógiai szempontból alaposan meg kell vizsgálni. Ha a gondos vizsgálat során az tűnnék ki, hogy elegendő és működésképes izomzat van jelen arra, hogy a szétválasztott ínyrészeket teljesen és megközelítőleg jól lehessen egyesíteni, úgy a sebész sürgős műtéti beavatkozása indokolt.

Nagyon fontos a műtét ideje. Lehetőleg korán, a második életévben kell a műtétet végrehajtani (Nadoleczny). A műtét azonban csak akkor biztat sikerrel, ha a szájpadd fedéséhez (obturálásához) és az ínyvitorla képzéséhez elegendő izomanyag van jelen. A túlrövid ínyvitorlának vagy a merev nyálkahártyahídnak nincs beszédjavító hatása (Sarbó), sőt egy későbbi eredményes beszédoktatást (obturátorral) is megakadályozhatnak. Ha nincs elegendő fedőanyag és a szájpaddlásnak nincsenek elég hosszú részei, úgy a műtéti beavatkozás ideje elmúlt és akkor csak az obturátorkezelésmód jöhet számításba (Weisz). Ezt az alapelvet azonban nem minden esetben követik. Műtétek után sokszor oly erős izomfeszülések és izomrövidülések

keletkeznek, hogy ezáltal a jó hangzóképzés a legnagyobb nehézségbe ütközik. Amellett az is gyakran előfordul, hogy műtét után rések és lyukak keletkeznek a kemény ínyben, amelyek nemcsak, hogy a beszédet tartósan zavarják, de még egy használható obturátor alkalmazását is akadályozzák.

Ha a sebész, a fogorvos és a tanár közös vizsgálata azt derítené ki, hogy a műtét eredményessége kétséges, akkor maradjon el a műtét. A beteget testi és szellemi fejlődésének figyelembe vételével, minél korábban rendszeres beszédoktatásban kell részesíteni. Később fogorvos kezelése alá kerüljön, aki a rossz fogakat távolítsa el, a rendetlen fogazatot szabályozza és alkalmas időben obturátort készít.

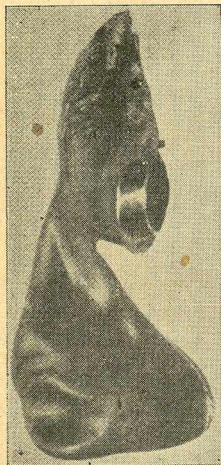
Röviden vázolom — Suersen után — az obturátor készítmódját. A fogorvos mindenekelőtt prothesist készít, amely mesterséges fogakkal pótolja a fogatlan helyeket és amelyet kapcsok rögzítenek az oldalsó fogakhoz. Azon a helyen, ahol a lágyíny kezdődik, a prothesis közepén egy hátrafelé vezető toldalék van, amely szabadon benyúlik a garatüregbe. Ha a beteg a prothesist már megszokta, akkor erre a toldalékra egy darab guttaperchát formálnak, amely a rés nagyságának megfelel, az uvula végéig ér és a garatúrt kb. kitölti. Nyelésnél, de főként beszélésnél a működő és hozzáérő izmok is látható nyomot hagynak a lágy guttapercha anyagon. Ha ezek a nyomok oly erősek, hogy a betegnek kellemetlenséget, fájdalmat, esetleg sebhelyeket okoznak, úgy a guttapercha-csomót kisebbiteni kell. Viszont, ha az anyagon oly helyek vannak, ahol nyom nem marad, akkor azokon szaporítani kell a guttaperchát. A beteg addig viseli az obturátort a lágy guttapercha masszával, amíg a nyelési nehézségek megszűntek és a jó hangképzést elértük. Csak azután cseréljük fel a lágy guttapercha-masszát kemény vulkanizált kaucsukkal.

A „Wiener Medizinische Wochenschrift” 1928. évi 29. számában dr. Schalit Albert ír le egy újfajta obturátort, a Fröschels—Schalit-féle orrjárat-obturátort, vagy Meat-obturátort a nyitott orrhangzós beszéd javítására. Fröschels megfigyelte, hogy farkastoroknál a nyitott orrhangzós beszéd keletkezésében az orrjáratoknak, mint resonátoroknak igen nagy szerepük van és amikor az orrjáratokat vattával elzárta, a rhinolalia aperta megszűnt. Ezért dr. Schalittal obturátort készítettett, amely a középső és felső orrjárat hátulsó részét megszüntette s ez igen kedvező befolyással volt a rhinoláliára.”

A hibásbeszédűek hamburgi és kopenhágai intézetében az a fel fogás, hogy a lehetőség szerint első teendő a hiánynak műtét útján való pótlása és csak másodsorban jön számításba a prothesis-obturátor útján való beszédoktatás.

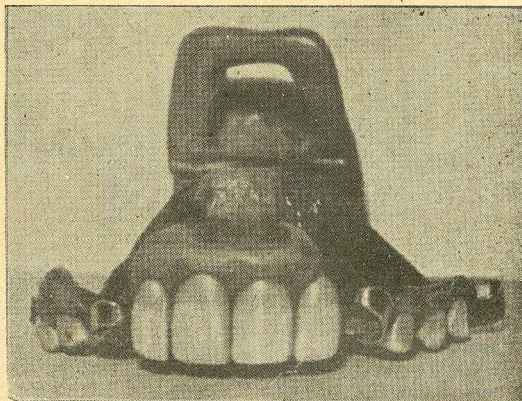
Ezt a felfogást valljuk mi is. Obturátort csak végső szükségben alkalmazunk. Lehetőség esetén a szájpadműtétnek — akár azonnal, akár a megfelelő időpontot kivárva — előnyt adunk; a műtétet azonban csak kiváló sebészorvos végezze. Minden elhatározást előzetes és alapos, hosszabb időn át végzett beszédpedagógiai és orvosi vizsgálat előzzön meg.

Minden obturátor kezelést beszédpedagógiai oktatásnak kell követnie, hogy az articulációs hibákat, amelyekre az obturátornak semmi befolyása nincsen, kiküszöbölhessük. (Sarbó, Istenes.) A szakirodalom gyakran említ eseteket különféle obturátorokról

4. ábra.

Suersen-féle obturátor

5. ábra.

Fröschels—Schalit-féle Meat-obturátor.

(Kingsley, Schiltsky, Warnekros) és sebészi munkáról a farkastorok kezeléssel kapcsolatban, de a beszédbeli eredményről csak ritkábban esik szó. Bizonyos, hogy a legtöbb esetben elmaradt az alapos beszéd-oktatás, vagy hiányzott a megfelelően képzett szaktanár. Sarbó nyomtatékosan figyelmeztet, hogy a nyitott orrhangzós beszéd nem szűnik meg, ha a szájpadihiányt el is fedjük gumiból vagy fémből készült obturátorral. Amiként a sebésműtési beavatkozással kapcsolatban, úgy az obturátor elkészítése előtt is szükséges, hogy beszédgyakorlatokkal nemcsak a garatfalat, hanem a lágýíny és vitorla csonka részeit is mozgékonyá, rugalmassá tegyük. Az obturátor elkészülte után a beszédgyakorlatokat természetesen mindaddig folytatjuk, amíg az érthető, tiszta beszédet elérjük.

A gyógypedagógiai beszédoktatást minden vonatkozásban, minden egyes előfordulható változatosságra való kiterjesztéssel leírni igen nagy feladat volna, de nem is szükséges. Mindenekelőtt a beszédjavítás menetét lényeges és főbb pontjaiban fogom vázolni. A farkastorokkal kapcsolatos beszédhiba javítása oly különleges feladat, amelynek sikeres megoldásához sok megfigyelés és hosszú tapasztalat szükséges. A tanár fülének oly érzékenynek kell lennie, hogy a hangok csengését a legpontosabban felfogja és megkülönböztesse. A hangzóképzésben pedig annyira tapasztaltnak és találékonynak kell lennie a tanárnak, hogy a legváltozatosabb rendelle-
nességek figyelembevétele mellett, tiszta hangképzést és jó beszédet

tudjon elérni. A gyermeket minden esetben arra kell képesíteni, hogy jól hallja meg a saját és a tanára hangját, hallása élességének fokozásával pedig tanulja meg önmagát megfigyelni és a hangzási különbségeket észrevenni. Szokja meg a gyermek, hogy a levegő a szájon át áramoljon ki és hogy az orrhangzók kivételével, minden hangzó a szájon át áramló levegővel a szájüregben képződjék.

Az oktatás kezdetén a hangzóképzésre hivatott szervek nagyon semlegesen viselkednek. A garatfal merev, az ínnyitorla petyhüdt és erőtlen, a nyelv hátrafelé összehúzódva, szinte mozdulatlanul fekszik. A tanárnak egyik legelső dolga természetesen az, hogy megállapítsa az összes hangzók jó vagy hibás képzésmódjának mikéntjét, tisztasági fokát, vagy az esetleges hiányokat. Azután hangélettani alapon, a működő egészséges és csonka szervek és izmocsoportok segítségével, a nemdolgozó szervek és izmocsoportok életrekeltésével, lépésről-lépésre a legkülönfélébb módon meg kell kísérelnie, hogy a hibás hangzókat javítsa, a hiányzókat pedig kiképezze. Ezért igen nehéz a hanggyakorlatokat vagy egy meghatározott hangszint előre pontosan leírni. A beszédgyakorlatokat tehát, a fogyatékoságok különféleségéhez képest, egyénileg kell értékelni és összeállítani.

A feladat nehézsége különösen feltűnő az oktatás kezdetén, mert nehéz esetekben, sokszor hosszú és lelkiismeretes munka után is, alig tapasztalhatunk kézzelfogható eredményt. Ez semmiesetre sem lelkesítő állapot, sem a gyermekre, sem a szülőre. Csak a tanár tudja és érzi, hogy végül mégis győz a kitartó és céltudatos munka. Érzésének ebből a biztonságából gyermekre és szülőre is kell árasztania, hogy a gyermek mindig vidám szívvel jöjjön és jó hangulattal távozzék. Mert élet- és lélektanilag nagy a feladat: sok akadály és hiányosság ellenére jó hangzókat, beszédet kell kiképezni. Ezt addig és oly módon kell gyakorolni, hogy a hangzóképzés ne csak tudatos ellenőrzés mellett sikerüljön, hanem az végül automatikusan történjék. De hogy ez valóra váljék, helyzetérzéseket és mozgásérzéseket kell kifejlesztetni, a hallást a hangzó felfogására kell képessé tenni, élesíteni és az új hangkép benyomását az emlékezetben kell elraktározni. Az új beszédmód olyan izomterületeket vesz igénybe, amelyeket a gyermek eddig elhanyagolt. Ezeket most az akarát irányítása alá kell helyezni, fejleszteni és szokássá tenni. Övjük a gyermek munkaképességét erőgyűjtésre szánt pihenőkkel, munkakészségét pedig tápláljuk lelki örömmel.

A különleges gyógypedagógiai beszédoktatás azzal kezdődik, hogy a gyermeket a beszélésnél előforduló jelenségeknek, nevezetesen az izmok működésének, a különféle beszédszervi állásoknak és a távozó levegőáramnak megfigyelésére képesítjük.

Túlságosan terjedelmes volna a nagyon változatos és sokféle gyakorlatból álló sorozatok ismertetése. Ezért csak a fontos és alapvető eljárási elveket vázolom. Az alapvető gyakorlatokat változatosan hol befogott orral, hol nyitott orral végezzük, hogy a gyermekkel a szájon át történő lélegzési módot behatóbban szemléltessük.

Az orrbefogás, bár nem mint állandó és rendszeres, hanem mint szükségszerű érzékeltető eszköz, szükség esetén sok hangnál szerepel később is, főként azért, hogy a renyhe izomzatot, amelyet a gyermek akaratlagosan még nem tud munkára beidegzni, munkára kényszerítsük.

A lélegzési gyakorlatoknál, susogva ejtett magánhangzós és hehezetes gyakorlatoknál a nyelvhegy mindig az alsó fogsor metszőfogainak belső testéhez tapadjon. Ez igen fontos szabály, a fegyelmezett nyelvállás szempontjából.

Különösen fontos és elengedhetetlen ez a nyelvállás a zöngével ejtett magánhangzók gyakorlásánál, mert a farkastorkú gyermek a nyelvvel fegyelmezettén bánni alig tud. Ugyancsak fontos e gyakorlatoknál a megfelelő állkapocs és ajakállás pontos betartása. Az ajak és nyelv mozgásait mindig erőteljesen, tudatosan és ütemesen kell végezni, sohasem lanyhán, renyhén.

Az alapvető gyakorlatokat, amelyek az első hetekben az oktatási idő nagyobb részét foglalják el, igen gondosan kell végezni. Sőt a későbbi hangképzési, szótagolási és beszélési gyakorlatok folyamán is állandóan visszatérünk hol az egyikre, hol a másikra. Különösen az ajak, a nyelv, az ínvtorla és a garatizmok működképességét fejlesszük állandóan. Nagy szerepe van a hehezésnek és a *h*-toldásnak, mert kiválóan alkalmas a szájön át történő levegőáramlás érzékelésére.

Fontos szabály, hogy a szótagkezdő magánhangzók ejtését mindig hangszalagzárhanggal, erőteljesen beidegzett nyelv- és ajakállással indítsuk meg és gyakoroljuk be. Az így képzett hangzóknál ugyanis a gégeizom-összehúzódások erőteljesebbek és ezek áttevődnek a garatra és az ínvtorlára is. A magánhangzók hangoztatási időtartamát kissé meghosszabbítuk, még a szó végén is.

Bár törekvésünk az, hogy mielőbb értelmes beszédanyagon gyakorolhassunk, az új hangok kezdő gyakorlatainál mégis értelem nélküli szótagokból indulunk ki. Az élénk és értelmes gyermeket ugyanis a szó tartalmi része, rendszerint zavarja a mozgásnak és a helyzetérzeteknek, azaz a fonetikai beállításnak felfogásában.

A hangcsoport végén lévő magánhangzóknál gyakran észlelhetjük, hogy a gyermek túlkorán akarja beszéd szerveit nyugalmi helyzetbe hozni és a levegőkészlet maradékát az orron át eltávolítani. Ezért szükséges, hogy a hangcsoport vagy szó végén lévő magánhangzót hosszabban ejtsük és szájállását az elhangzás után is még kis ideig tartsuk. A hangzásnak és ezzel egyidejűleg a módosító szervek helyzetének kissé hosszabb időn át való megtartása és kiemelése, a helyzet- és mozgásemlekezet szempontjából igen fontos.

Hogy a tanár mely hanggal kezdi, minő sorrendet követ az egyes hangok, hangcsoportok, szótagok, szavak és mondatok képzésében, az a növendék értelmi képességétől, általános testi ügyességétől és beszéd szerveinek használhatóságától függ.

Kezdhetjük az *a* hanggal. Az alapvető gyakorlatok során kü-

lönösen a zöngés ásítást használtam az *á* előkészítéséül. De volt növendékem, akinél az *ú*-hanggal kezdtem, mert ezt pontosabban és biztosabban ejtette. Az *á*-nál a nyelv törzsét némely gyermek oly magasra emeli, hogy a szájnyílás felé igyekvő hanghullámnak képez akadályt. Az *ú*-nál, de az *ó*-nál is a nyelv törzse mélyebben fekszik. Természetes, hogy az ajakizmok működőképessége is döntő jelentőségű. Leghelyesebb, ha a magánhangzók ejtésével kezdjük a hangoztatási gyakorlatokat és pedig a könnyebbről a nehezebbre való haladás sorrendjében.

Ujból nyomatékosan hangsúlyozom, hogy a magánhangzókat erőteljes kezdő-hangkapoccsal gyakoroljuk. A levegőnek a szájon át történő áramlását úgy érzékeltetjük, hogy két kezünket hangszóró alakjában a száj elé tartjuk. Ellenőrzésképen befogott orral is ejtessük ki a magánhangzókat. Az erőteljes hanggyakorlatoknál a gégeizmok összehúzódásai, a garat és az ínnyitorla izmaira is áttevődnek. Ha pl. az *á* magánhangzót röviden és erőteljesen hangoztatjuk, jól észlelhető a hátsó garatfal mozgása.

Általában az a tapasztalat, hogy a lányiny vagy lányinyrészek, a garatizmok, továbbá a nyelv és az ajak izomműködésének beidegzéses állapota, tehát begyakorlottsága és működőképessége, valamint a szájon át történő kilélegzés biztossága döntik el a jó hangképzés lehetőségét. Ha ezeket az előfeltételeket megteremtettük, akkor a hallásilag történő beszéd szabályozás, több-kevesebb útbaigazítással és segítséggel célhoz vezet. Ezért oly fontosak az alapvető gyakorlatok, amelyeket a szükséghez képest, az oktatás egész tartama alatt állandóan megismételünk.

Ugy fonetikai, mint a renyhe izomzat működése szempontjából, kiváló jelentőségük van az explosíváknak (zárhangoknak). Az explosívák a szájüregek levegővel való megtelítése során az implosio (zártartam) tartama alatt, a felgyülemlett levegő feszítő ereje révén a lányinyt a garat falához szorítják, a gégét némileg emelik és ajakzár esetén a pofaizmokat is feszítik. Miként a magánhangzóknál, úgy a végmássalhangzóknál is ügyeljünk azoknak erőteljes és határozott ejtésére.

A zöngétlen és zöngés zárhangok gyakorlásánál vegyük figyelembe azt is, hogy a zöngétlen zárhangok zárjai (tenuis-zárak) erősebbek a zöngésekéinél (media-zárak); a zöngés zárhangok képzésénél pedig kiváló gondot fordítsunk a hangrés második hangképző helyzetének, az *ú*. n. zöngéállásnak könnyed képzésére és hosszabb időn át való megtartására.

Szótagoló gyakorlatainkban a hangzókat megkülönböztethetően és erőteljesebb hangzóssági hullámvonallal kössük egymáshoz, hogy ezáltal is erősítsük a hallási figyelmet és észrehevést, továbbá a helyzet- és mozgásérzést.

Valamennyit úgy kiejtésileg, mint hallásfelfogásilag, megfelelő ütemes tagoltsággal jól gyakoroljuk be.

Kiválóan fontos és mindvégig nagyjelentőségű a tanár jó példa-

adása és a növendék utánzóképesége. A legszükségesebb és legegyszerűbb utasításokon kívül, semmiféle elméleti magyarázattal nem szabad a növendéket terhelni. A tanár mutassa be azt, amit és ahogyan akar, a növendék pedig hallja és figyelje meg s utánozza. A bemutatás során a tanár erősebb és csengő hangon, minden egyes hangzót olyannyira kifejezetten hangsúlyozva mondjon elő, hogy a hangzó a maga elkülönültségében is, de egyúttal más hanggal való kapcsolódásában is pontosan és élesebben hallható és megfigyelhető legyen. A szótagolás legyen szintén erőteljes és határozott, de azért a szónak érzetegységként való felfogását is biztosítsa. A jó példaadás és az utánzásosan történő gyakorlás az, amely a jó utat a legbiztosabban megmutatja. Nagyon kívánatos és ajánlatos, hogy azután is, amikor beszédjavító munkánkat már befejeztük, a növendék rövidebb-hosszabb időközökben ellenőrzés alá kerüljön, hogy a netaláni visszaeséseket idejében helyreigazíthassuk.

Végezetül még néhány statisztikai és szervezeti adatot ismertetek. Felkérésemre Budapest székesfőváros tanügyi osztálya 1926 májusában összeírást eszközölt a községi iskolákban s eszerint a 47.975 tanuló közül 2251 vagyis 4.7% hibás beszédű volt. A 2251 hibás beszédű tanulóból 316 (14%) volt orrhangzós beszédű. Az bizonyos, hogy az orron át beszélő tanulók fentebb kimutatott számának csak kisebb töredéke volt hasadt szájjpadlás okozta nyitott orrhangzós beszédű. Jelentékenyebb része zárt vagy vegyes orrhangzós beszédű lehetett, amit orrkagylóduzzanatok, polypusok, összenövesek, nagyobb adenoid vegetatiók, erősebb krónikus nátha stb. okoztak. Mégis, ha tekintetbe vesszük az orrhangzósan beszélő tanulók aránylag jelentékeny számát, önmagától fölvetődik az a jogosult kívánság, hogy úgy e tanulók, mint általában az összes hibásbeszédű tanulók érdekében, mélyrehatóbb intézkedések tétessenek úgy orvosi, mint gyógypedagógiai vonatkozásban.

A nyitott orrhangzós beszédű gyermekekről való gondoskodás — tudomásom szerint — a legjobban Párisban, Hamburgban és Kopenhágában van megoldva.

Párisban teljesen különálló sebészeti osztály (Veaux prof.) van a klinikán a hasadt szájjpadmútétek részére és külön osztályok a beszédoktatásra.

Hamburgban ezeket a gyermekeket az úgynevezett gyógypedagógiai beszédiskolába (Sprachheilschule) veszik fel rendes tanulókkul. Hamburgban két különálló ilyen beszédiskola van. Egyedül a Stiftstrassei beszédiskolában 25 farkastorkú gyermek tanult, külön osztályban. Szakorvos és szaktanár összhangzatosan működnek a gyermekek érdekében.

Szervezetileg, úgy orvosi mint gyógypedagógiai szempontból, a hibásbeszédűek kopenhágai intézete valósággal mintaintézet. A népjóléti törvény rendelkezése értelmében, bárhol lakó hibásbeszédű gyermeket az állami intézetbe kell szállítani. A gyermeknek és kísé-

rőjének útiköltségét az állam fedezi. Az intézetben orvosi és gyógypedagógiai együttes vizsgálatban részesül a gyermek és egyúttal további sorsa felett is döntenek itt. És pedig: 1. vagy az intézetben tartják orvosi beszédpedagógiai kezelés végett, 2. vagy valamely beszédosztályba, illetve iskolába irányítják, 3. vagy beszédpedagógiai tanfolyamra, 4. vagy magánkezelésre utasítják. Az intézetnek állandóan 85 növendéke, korszerű internátusa és saját orr-fül-gége-, sebészeti és fogászati klinikája van.

Más városokban, ahol különálló beszédiskolák vagy külön beszédosztályok vannak, az osztályt vezető tanár tanítja a farkastorkúakat is. Ahol ilyen beszédiskolák vagy osztályok nincsenek, de beszédhibák javítására szolgáló intézet vagy tanfolyam van, ott azokban oktatják a farkastorkú gyermekeket. Így történik ez nálunk is. A Sarbó professzor kezdeményezésére létesült beszédiskolák, a világháború kitörése idején 1914 őszén, az ügy legnagyobb kárára, megszűntek működni és máig sem létesülhettek újból.

Nálunk e téren még igen sok a tenni és kívánni való. Megnyugtató körülmény, hogy az ügy támogatására az illetékes tényezők részéről, megvan minden megértés és jóakarát és ezért reméljük, hogy hazánk gazdasági helyzetének javulásával egyidejűleg, a gyógypedagógiai nevelés-oktatásügynek ez a sajátosan érdekes, fontos és nagy hatásterülete is mélyrehatóbb és átfogóbb szervezettel fog dolgozhatni hibásan beszélő embertársaink javára.

A gyógypedagógia helye a magyar iskolarendszerben a fennálló törvények és rendeletek alapján.

Irta: dr. Bárczi Gusztáv.

A magyar közoktatásügyet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztérium intézi és ennek iskolapolitikáját a Vallás- és Közoktatásügyi Miniszter úr irányítja és képviseli.

A költségvetés 12 cím alatt tárgyalja azokat a fejezeteket, melyekre a VKM érdekeltsége kiterjed.

A VIII. cím 35. rovata alatt szerepel a „Társadalomegészségügyi szakoktatás” alfejezetként: „C) Gyógyítva nevelő iskolák”, a mi munkaterületünk. Tehát törvényesen a népiskolai törvény keretén belül gondoskodik a mai iskolapolitika azokról a gyermekekről, akik a mi nevelési munkaterületünkbe esnek.

„Az iskoláztatási kötelesség teljesítésének a biztosításáról szóló 1921. évi XXX. tc. és annak végrehajtása tárgyában kiadott 130.700/

1922. sz. Utasítás érvényben lévő és módosított szakaszai” intézkednek a gyógypedagógiáról is nagy körvonalakban.

Ezekből akarok egy pár alapvető részt idézni, magunk között esetleg kifejlődhető viták elkerülése végett.

„7. §. (6-ik oldal). A tanító-testület (tanító) előterjesztésére és az elsőfokú iskolai hatóság (gondnokság, iskolaszék) javaslatára a kir. tanfelügyelő a szükséghez képest hosszabb, vagy rövidebb időre kizárja a gyermeket a nyilvános iskolából, ha

1. oly szervi fogyatkozása van, amely a tanulmányokban való normális előhaladást lehetetlenné teszi,

2. ragályos, vagy undort keltő betegségben szenved,

3. elmebeteg, vagy tompaelméjű,

4. a többi gyermek erkölcsiségét veszélyezteti.

A nyilvános iskolából kizárt gyermekekre nézve az iskoláztatás kötelessége fennmarad, oktatásuk ügyét a vallás- és közoktatásügyi miniszter az érdekelt miniszterekkel egyetértőleg rendeletben szabályozza.

Az olvasó kiérezheti, hogy itt van a gyógypedagógiának a törvényes alapja. Egyben azonban tudomásul is kell vennie az olvasónak, hogy gyógypedagógiai intézetbe csak olyan gyermek vehető fel, akit a megfelelő tanügyi hatóság, megfelelő módon az elemi iskolából kizárt! A kizárásról okmánnyal rendelkezik!

A törvény végrehajtásáról szóló rendelet VI. fejezete a kizárás módzatait szabályozza. Kimondja, hogy az elemi iskolából való kizárás, nem vonatkozik a tanulónál fellépett heveny fertőző betegségre. Ebben az esetben a tanulót az iskolából a betegség tartamára a hatósági orvos tiltja ki, a tanügyi hatóság közbejötté nélkül.

Ugyanezen rendelet 38. §. „Kizárás szervi fogyatkozás vagy betegség miatt”.

„Ha a tanító a tanév megkezdésekor, vagy annak folyamán bármikor észleli, hogy a vezetésére bízott osztály valamelyik tanulója az előző §. 1—3. pontjaiban észlelt szervi fogyatkozásban, vagy betegségben szenved, köteles erről a tanuló gondviselőjét (tehát a menhelyt is!) haladéktalanul személyesen, vagy írásban értesíteni. Az értesítéssel egyidejűleg fel kell hívni a gondviselőt (menhelyt is!) arra, hogy a tankötelest záros határidőn belül orvossal vizsgálta meg és a vizsgálat eredményét a tanítóval közölje, illetőleg az erről szóló tanusítványt mutassa be. Ha a gondviselő a felhívásnak nem tesz eleget, a tanuló orvosi megvizsgálásáról a tanító köteles gondoskodni akként, hogy az iskola helyi hatósága útján az iskola működési helyén illetékes hatósági orvost, a tanuló megvizsgálása iránt megkeresi.

Ha a tanulónak az előző §. 1. pontjában körülírt szervi fogyatkozása (vak, siketnéma, siket) oly fokú, avagy az ugyanazon §. 2. és 3. pontjai alatt körülírt betegségek egyike oly természetű, amely miatt az épérzékű, illetőleg egészséges gyermekekkel való együttes oktatása és együttmaradása lehetetlen (veszélyes), az igazgató (tanító), az elsőfokú iskolai hatóság útján — felhívja a tanuló gond-

viselőjét, hogy a tankötelest a megfelelő, már fennálló gyógyítva-nevelő intézetek egyikébe irassa be, illetőleg helyezze el, avagy, felmentésének egyidejű kieszközlése mellett, megfelelő házioktatásról gondoskodják.

Ha a gondviselő a felhívásnak anyagi viszonyai miatt eleget tenni nem képes, az igazgató (tanító) az iskola helyi hatósága útján, a tankötelesnek valamelyik gyógyítva-nevelő iskolába (intézetbe) való felvétele és közsegélyben (községi, állami, társadalmi) való részesítése iránt teszi meg a szükséges lépéseket.

Ha az egészséges gyermekektől nyilvánvalóan elválasztandó, szervi fogyatkozásban szenvedő vagy beteg tanköteles oktatása a most jelzett módok egyike szerint sem biztosítható, az iskolából való kizárását a 40. §. szerint, tárgyalás alá kell venni. (Majd később ezt is közlöm.)

Ha ellenben a gyermek szervi fogyatkozása miatt az oktatás nem látszik teljesen lehetetlennek, avagy nem ragályos természetű betegség javulása, gyógyulása is remélhető, ebben az esetben a tankötelest csak a gondviselő beleegyezésével és ha megfelelő oktatásról gondoskodni képes, lehet az iskolából kizárni (40. §.), ellenkezőleg az ilyen tanulót átmenetileg mindaddig, míg az iskolafenntartók és a társadalom kellő számú gyógyítva-nevelő iskoláról (osztályról) nem gondoskodnak, a nyilvános elemi iskolában nevelési szempontból meg kell tünni annak ellenére, hogy értelmi tekintetben társaival együtt haladni nem lesz képes.

A szervi fogyatkozás vagy betegség miatt az érzékű és egészséges gyermekektől elkülönítendő tankötelesek oktatásának ügyét külön rendelet fogja szabályozni, *mikor is a kizárásnak ezen átmeneti korlátozása a megfelelő gyógyítva-nevelő osztályok (iskolák) szervezése arányában fokozatosan hatályát veszti*”.

40. §. *Eljárás a tanköteles kizárása ügyében!*

A tanítónak (tanítótötestületnek), a tanköteles kizárása iránt e rendelet 38. vagy 39. §-a alapján tett előterjesztését az iskola helyi hatósága veszi tárgyalás alá és ülésben hozott és kellően indokolt határozatban állást foglal arra nézve, hogy a tankötelesnek az iskolából való kizárását szükségesnek tartja-e vagy sem. A határozatról a gondviselőt, a tanuló atyját, ennek hiányában eltartására és neveltetésére kötelezett hozzátartozóját, illetőleg törvényes gyámját pedig akkor is, ha a tanuló nem az ő háztartásában él, azzal a figyelmeztetéssel kell értesíteni, hogy a határozat ellen a kézbesítéstől számított nyolc napon belül, az iskola helyi hatósága előtt, szóban vagy írásban felszólalhat. A felszólalás joga az igazgatót, a tanítót (tanítótötestületet) is megilleti.

Az iskola helyi hatóságának hozott határozatát, s az ellen esetleg bejelentett felszólalást, a szükséges igazolóiratok csatolása mellett, a vármegye kir. tanfelügyelőjéhez kell beterjeszteni, aki a (kizárás ügyében dönt! A tankötelesnek nyilvános elemi iskolából való kizárását csak akkor lehet kimondani, ha

1. a 37. §. 1—3. pontjai alatt körülírt szervi fogyatkozás, ille-

tőleg betegség fennforgása *orvosi bizonyítvánnyal* igazolva van, a tanköteles fogvatkozása miatt a 38. §. értelmében a többi tanulóval együttmaradása lehetetlen és a tanulót megfelelő gyógyító-nevelő iskolában nem lehet elhelyezni. *A kizárás meghatározott időre szól, amely a tanév végénél tovább nem terjedhet.*

Ha a kir. tanfelügyelő a tankötelest a nyilvános elemi népiskolából a 37. §. 1—3. pontjaiban körülírt okok egyike alapján zárta ki és ez az ok a tanköteles következő tanévi beiratásánál még változatlanul fennáll: a kizárás hatályának további meghosszabbítása iránt az iskola helyi hatósága a kir. tanfelügyelőnek javaslatot tesz...

Tanulságok!

1. A gyógypedagógia a magyar iskolarendszernek szerves része, ezért minden vonatkozásban a magyar iskolarendszerhez kell formálódnia. A törvényes keret biztosítja létét, de egyúttal kötelezi is a törvények pontos betartására.

A gyógypedagógiai intézetekben a gyermekek kizárólagosan csak olyanok lehetnek, akik az elemi iskolából, megfelelő törvényes keretek között kitiltattak. Kényelemből ne engedjük el sohasem a kitiltást tanusító bizonyítványt.

2. A gyógypedagógia „karitatív és humanisztikus jellege” megszűnt. Állami jellegű szociális és fajvédelmi intézménnyé vált. Védi az egészséges gyermekek akadálytalan tanulását és védi a fogyatékos által megtámadott családot. Erre a célra az adózó polgárság pénzét veszi igénybe. Ezért meg kell szünnie az ötletszerűségeknek is, mert a közpénzzel csak a törvény keretein belül lehet sáfárkodni.

3. Fajvédelmi jellegénél fogva a gyógypedagógiának a magyar fajjal szemben is vannak kötelességei. Osszegyűjteni, rendszerbe foglalni azokat a szociális és erkölcsi okokat, melyek a fogyatékoságok előidézésében szerepet játszanak. A faj részére utat mutatni, melyen haladva a fogyatékosági tragédiák száma fokozatosan csökken addig a pontig, amíg az áldozati oltáron önmaga halálával váltja meg a faj egészségét.

Házi ipar a siketnémáknál.

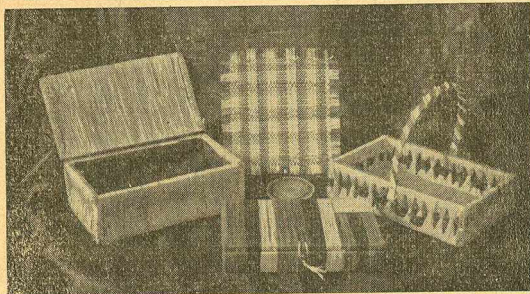
Irta: Thüringerné Darvas Olga.

Siketnéma leánynövendékeinket a kézimunka tanítás keretében megtanítjuk horgolni, kötni, varrni, foltozni, szőni. Tapasztalat szerint legnagyobb részben ennek a munkának lerakott alapkövét építik tovább az élet forgatagában leánynövendékeink s legtöbbször ez biztosít megélhetési lehetőséget is.

Aggudalommal tekintek azonban siketnéma leányainknak e téren való további elhelyezkedését fenyegető helyzetre, mert a gazdasági nehézségek minden téren érezhetővé válnak. A fonalak, vásznak beszerzése igen sok utánjárást igényel s pótlásukra jelenleg gondolni is alig lehet. Készítsük elő tehát növendékeinket a megpróbáltatásokkal teli életre, mert a jövő felé gondtalanul tekintő gyermekeink sorsa jelenleg fokozott mértékben függ a mi lelkiismeretes munkánktól. Neveljük növendékeinket úgy, hogy munkás öntevékenységgel szerezzék meg tudásukat s ha az intézetet elhagyják, ne összetett kézzel éljenek szüleik, testvéreik áldozatkészségén, hanem szeressenek, tudjanak és akarjanak is dolgozni.

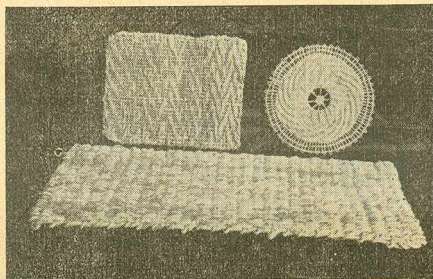
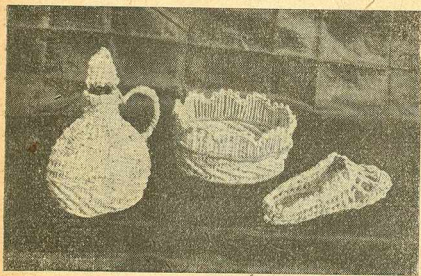
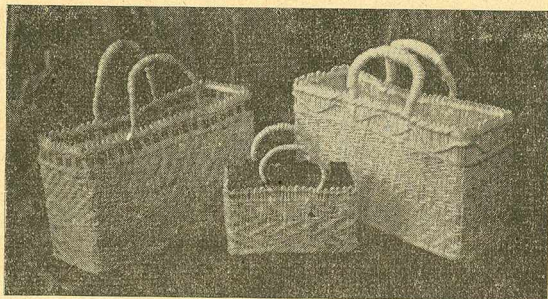
Ilyen elgondolással és célkitűzéssel, a siketnémák budapesti állami intézetében *háziipari foglalkozás* elnevezéssel (raffia) hánccs- és kukorica-csuhé sodrásra tanítottam meg leánynövendékeinket. Az elmúlt évben kezdtem el ezt a munkát. Amikor a falusi hangulatra emlékeztető kukoricaleveleket meglátták a női kézimunkaterem asztalán, szinte egyöntetűen kiabálták: „Paraszt falu munka nem jó, nem szeretem, nem finom.”

Ellenszenvük azonban csak addig tartott, amíg nem ismerték, amíg nem látták, hogy az értéktelennek látszó anyagból értékes, használható tárgyakat: szatyrot, kenyeres kosarat, tál alá valót, lábtörlőt, széket, papucsot készítettünk. Így belátták, hogy az egyszerű anyaggal való foglalkozás nem lealázó. Az idén a fiúkat is munkába állítottuk.

Hánccsból készült tárgyak.

Ma már örömmel, lelkesedéssel jelentik egy-egy zsák kukoricalevél érkezését és fiúk, leányok, kicsinyek, nagyok egymással verse-

Kukorica-csuhéból készült tárgyak.

nyezve, az igyekvéstől kipirult arccal sodorják az egyre-másra elkészülő szebbnél-szebb tárgyakat.

Vezessünk tehát be olyan munkákat is, amelyekhez legtöbb-
ször még tőke sem kell, mert anyaguk a legszegényebb falusi házból
is kikerül, s amelyekhez még különleges szaktudás sem szükséges.
Hol ne lenne kukoricalevél, szalma, esetleg gyékény?

A siketnémák jó megfigyelőképességük révén, igen alkalma-
sak kezűgyességet igénylő ténykedésre. S ha általánosságban még
nem érnek el e téren kielégítő eredményt, úgy annak egyik oka bizo-
nyára az is, hogy gyermekkorukban nem tanítottuk, nem neveltük
őket eléggé munkára.

Ereszkedjünk tehát le növendékeink lelkivilágához, értessük
meg életadottságukat, ne tévesszük szem elől életkörülményeiket, ha-
nem őket megértve, velük együtt érezve, gyakorlat útján emeljük
fel a szorgalmas, munkás ember színvonalára, hogy a társadalom
megbecsülésére érdemes, kenyerét megkeresni tudó polgárai lehes-
senek a magyar hazának.

Növendékeink legnagyobb része intézetekben van elhelyezve,
ahol legtöbb idejüket tanulással töltik. Nem vesznek részt a minden-
napi kenyérért folyó küzdelemben s így természetüknél fogva is in-
kább az elpuhulás, a tétlenség, — a lustaság és annak szomorú kö-

vetkezmenyei felé hajlanak. Ez pedig mindig megbosszulja magát, mert amit gyermekkorban megszokik, azt a későbbi életben is megtartja.

Rakjuk le tehát itt az intézet falai között azoknak a készségeknek és ismereteknek az alapjait, amelyek falusi életükhöz legközelebb állanak s amelyeket már itt az intézet falai között is minden zokszó és zúgolódás nélkül, nem robotszerűen, kényszerből, hanem belső kellemes indítékból végezzenek. Ezt azután később az életben, gyakorlás útján némi tökéletesítéssel önmaguk építhetik, fejleszthetik tovább. Keressünk tehát közvetlen tudatos kapcsolatot, a gyakorlati étellel.

A tanítási órákon szeretnénk meg velük a falusi élet szépségeit. Hívjuk fel figyelmüket a len, kender, kukorica, cirok termesztésére, mert ahol a nép ezt termeszt, ott azt rendszerint fel is dolgozza. Tanuljanak meg a maguk által termesztett anyagból, háziilag előállított szerszámokkal, leleményességgel dolgozni s ne tekintsék a falusi munkát lealázónak.

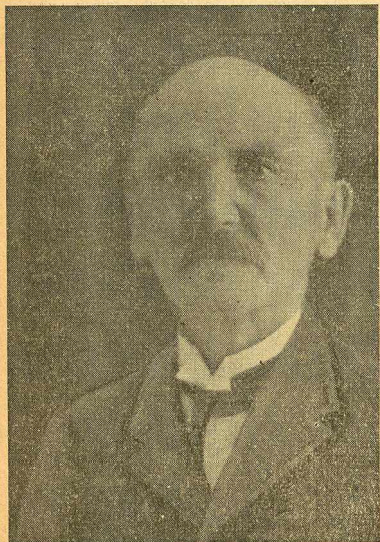
Végül szoktassuk növendékeinket takarékoságra olyan értelemben is, hogy amit maguk is élő tudnak állítani, azért ne adjanak ki egy fillért sem.

Paull István

1860—1940.

Irta: Ürmösi Jenő.

A magyar siketnémaoktatás egyik legrégebbi tagja — talán a legidősebb is — hűnyta le szemét álomra, Paull István elmúlásával. Ő inkább a miénk, kolozsváriaké volt, mint az egyetemes siketnémaoktatásé, hiszen pár évi váci tanároskodása után Kolozsvárra

jött, ahol 26 évet dolgozott a siketnémák nevelése és oktatása terén, amelyből az utolsó 7 év Trianon utánra esett. Garamkelecsén. Bars megyében született, 1860. évben. Tanulmányait a lévai gimnázium és tanítóképzőben végezte. A tanítói oklevelet 1878-ban szerezte meg. Ez időtől elemi iskolai tanító volt 6 évig. 1884 évben a váci kerületi börtönnél nyert alkalmazást, mint fegyintézeti tanító. Önéletrajzában erre vonatkozólag ezt írja: „a fegyházi egyhangú élet 11 évig tartott, dacára a gondtalan életnek, mégis menekülni akart minden áron a rideg falak és az örökké zárt ajtók közül, melyekben a körülmények idegessé tették szervezetét.”

— A fegyintézeti alkalmaztatása idejében megszerezte a siketnémák oktatására képesítő tanári oklevelet 1893-ban, s így sikerült fenti vágya: megszabadulni a fegyháztól. 1895 évben nevezték ki tanárnak a siketnémák váci kir. intézetéhez. Itt eltöltött négy évi szolgálata után 1899-ben áthelyezték Kolozsvárra. Majdnem félszázadév fáradhatatlan tanügyi munkálkodása után megy nyugalomba, 1925 december 31. Nyugodt, jóságos modorával, tudásával megértést, sziporkázó szellemességével, derűt és jókedvet fakasztott s nem egyszer nehéz, megoldhatatlan dolgok gyors elintézője lett. Képességei minden téren alkalmassá tették a siketnémák oktatásügyének művelésére. Ugy az elméleti, mint a gyakorlati irányú oktatásba lelkesedést tudott vinni. Tanítványait az életre nevelte, akikkel mindig szeretettel és türelemmel bánt.

„Pista bácsi” volt mindenik kartársának, a német, a román kartársak egyformán így nevezték, amely elnevezést a szeretet adta neki. Nyugalombavonulása után még sokáig kedves foglalkozása volt a virágos és gyümölcsöskert gondozása. Családi életében boldog és áldott volt. Jóságos és gondos feleségével 54 évet élt példás

egyétértésben. Kilenc gyermekkel áldotta meg az Isten, akik közül hat élő. Mindannyain értékes tagjai a magyar társadalomnak, akik nagy szeretettel vették körül — különösen utolsó éveiben sokat betegeskedő — édesapjukat, 1940 október 25-én bekövetkezett haláláig. Temetésén 1940 október 27-én megjelentek Kolozsvár társadalmának, kartársainak s volt tanítványainak nagyszámú résztvevői. A sírnál kartársai nevében az alábbi sorokkal búcsúzott el e sorok írója:

„Elhervad a virág, kidől a büszke cser,
Mélység lesz a tető egykor a tenger fenekén,
Ama törvényt, mely szül, változtat, elseper
Egykor fényes bolygók mutatják sötéten . . .
És mindez óh Uram, a Te akaratod!”

A Te akaratod Uram az is, hogy az embert életre hívod, hivatást adsz neki, pályát szabsz elébe. A hivatás betöltése, a pálya megfutása után számadásra visszahívod Magadhoz.

Kedves Pista bácsi, Te hivatásod betöltötted, pályádat megfutottad, — most elhagyni készülsz minket. Szívemben őszinte, igaz fájdalommal állok e helyen, amikor a siketnémák kolozsvári intézete tanártestülete és volt kartársaid nevében búcsúszom Tőled. Bár sok éve már, hogy tényleges szolgálatot nem teljesítesz, hiszen 47 hosszú és nehéz év munkássága után visszavonulhattál a tanítástól, de azért a kapocs nem szakadt meg a tényleg működő és a nyugalmazott kartárs között, — mert irántuk érzett szereteted és jóindulatod fönntartotta azt. Sokszor-sokszor fölkerestünk kerti otthonod virágai között, hogy az élet nehézségeit feledtesse velünk áldott jókedved tréfás szava. Sok köszönettel tartozunk Neked, kedves Pista bácsi, melyből legalább egy parányit szeretnénk leróni a búcsúzás pillanatában irántad érzett szeretetünk kifejezésével. Tanári hivatásod teljesítését nemcsak az iskolai oktatás elvégzésében láttad, hanem kiterjedt figyelmed a már végzett tanítványaid továbbgondozására. Lakásod mindig nyitva állott a siketnémák számára, akik igen gyakran kerestek fel és sohasem távoztak Tőled csak tanácssal, hanem sokszor még anyagi erődön felüli segítséggel is. Elhivatásod nehéz és munkás pálya volt, mert a szerencsétlen siketnémák megmentésén dolgoztál, hogy belőlük a társadalomnak hasznos és munkás tagjai lehessenek. Azok az áldó és hálás szavak — melyek az általad beszélni megtanított tanítványaid ajkairól hangzottak el — tették olyan széppé és években gazdaggá életedet. Emberi hivatásod a családban is kiválóan teljesítetted, mert munkás, értékes, tudós tagokkal szaporítottad a magyar társadalmat, melynek rendíthetetlen és bizólelkű tagja voltál. Fájdó szívvel búcsúszunk Tőled, kedves Pista bácsi, mert kedves kartársat veszítettünk Benned. Nyugalmad a szabad haza drága földjében legyen csendes és békés. Emléked kegyelettel élni fog szívünkben. Isten veled!

A vakok és a munka.

Irta: dr. vitéz Kassay Béla.

Vak és munka: ép érzékű, jól látó embernek úgy tűnik, hogy ez a két szó ellentétet jelent s egymással összeférhetetlenek. Összeférhetetlenek és ellentétesek a szónak legalább abban az értelmében, ami a látás teljes hiányát és a hasznos, önfenntartó munkát illeti. Bizony valamikor így is volt és nem egy helyen ma sincs jobban...

Amikor dolgozó vakról beszélünk, nem a kiválóságokra, az elfojthatatlan lángelmékre kell gondolnunk. Ezek kivételek, ami mérhetetlen messze esik az átlagtól, a tömegtől. Pedig ezeknek sorsa az, amit a szó: vakság jelent.

A kivételes tehetségek, többnyire a jobbmódú családok vak gyermekeiből kerülnek ki. Nem azért, mintha a szegényebb nép, az egyszerűbb falusi családok vak gyermekei kevesebb tehetséggel volnának megáldva, hanem mert utóbbiaknak kevesebb alkalmuk volt és van rá, hogy megnyilatkozzanak s kevesebb lehetőségük, hogy kifejlődjenek.

Falun, tanyákon a vak gyermek élete ma sem jobb, nem több, mint ezer évvel ezelőtt. A gazdaember szemében, aki előtt a fiúgyerek is többet ér a lánynál, mert többet tud majd dolgozni, érthetően mit sem ér egy vak. „Minek is él az, aki nem lát!” Halljuk nem egyszer, mert ott csak a munkaképesség, még pedig az eke szarvánál, kaszával, kapával a kézben elvégezhető munkára való alkalmasság az értékmérő.

A vak pedig sem egyikre, sem másikra nem alkalmas. Az ő munkakörének határa ott van, ameddig két keze elér.

Dehát tud-e valóban dolgozni a vak? Erre a kérdésre még néhány évtizeddel ezelőtt határozott tagadás volt a válasz. Nem mintha kísérleteket végeztek volna, nem mintha szomorú tapasztalatokra támaszkodó meggyőződés előzte volna meg. Őh nem, és éppen ez a legnagyobb tragédia a vakságban! Épeszű embernek látása a legnagyobb kincse minden földi tulajdona között és el sem tudta képzelni, hogy nélkülök valamihez kezdhet. Ez az elképzelés az évezredek zár a vakság börtönajtáján.

Alig hinné el az ember, hogy egy hibás elképzelés vakok, emberek tízezreit és százazreit állítsa ki a sorból csupán azért, mert egy érzékszervük hiányzik. Az elmúlt évszázadok ridegebb és kegyetlenebb felfogásával még csak össze tudjuk egyeztetni valahogyan, hogy az átlagos vakra nem bízott többet, mint hogy a bölcstől ringassa, vagy a legelő borjú kötelét tartsa. Be kell azonban vallanunk, hogy emberiesnek, társadalmi és művelődési téren előrehaladottnak mondott századunkban sem sokkal jobb a helyzet, legalább általában nem. Ugyan minő sors vár ma — egy-két országot leszámítva — a vakok tömegeire?

Négy-hét éves korában kerül a vak a tanintézetbe. Ott megtanulja a pontírást, az elemi ismereteket, számtant, földrajzot, történelmet, nyelvtant stbt. Aki szellemiekkel bírja, feljut a továbbképzőbe, ahol a vakoknak különlegesen szükséges ismeretek mellett, a polgári iskola anyagával ismerkedik meg. Tanulnak kéziipart is, kefekötést, kosár- és székfonást, de semmit sem olyan mértékben, hogy később megélhesse-

nek belőle. A kevés gépirással, a polgári iskola alapismereteivel, szellemi pályán elhelyezkedni nem tudnak. Ha kívánja, az iskola kiadja neki az ipari munkakönyvet, de sehol sem alkalmazták vele, mert az iskolában szerzett tudást nem tartják elegendőnek a műhelymunkához.

Mit teyen tehát a vak? Három választása van: bekéredzkedik valamelyik foglalkoztató intézetbe, hazamegy a szülői házba, vagy utánanéz, hol juthatna valami segélyhez, ingyen ebédhez, ingyen lakáshoz. Van egy negyedik lehetőség is, hogy t. i. önálló vállalkozásba kezd. Ehhez azonban csak keveseknek kedvez a szerencse s a siker ezek közül is csak kevésnek jut osztályrészül. Legtöbbjük tönkremegy, elkalodók az ismeretlenség homályában.

De a többinek sem megy sokkal jobban a dolga. A foglalkoztató intézetekben ugyan lakása, enni, innivalója megvan, de a lakás tömeglakás, internátusszerű elhelyezés: 15—20—30 egyén egy szobában s az ellátás a megszokott tömegélelmezés: gyöngé és íztelen. Dolgoznak a műhelyekben reggeltől-estig azt, amit a foglalkoztató vezetője kiszabott. És ez így megy hétről-hétre, hónapról-hónapra, évről-évre, míg ki nem vénül a munkából. S ha megvénül és szerencséje van, helyet kap valamelyik agg vakok menhelyén, ahol eltengődik, amíg a halál meg nem könyörül rajta.

Hogy ez élet-e? Csak az tudja, akit kegyetlen sorsa arra kárhóztatott, hogy hadifogságba kerüljön. A fogolytáborok lakói érezhették azt a kétségbeejtő tehetetlenséget, azt a bénító kilátástalanságot, amit egy foglalkoztató intézet vak lakója érez. De a háború egyszer csak véget ér, a hadifogoly kiszabadul s otthon kitért karok várják. De a vakságnak soha sincs vége, s a vakot nem várja senki, senki... Életfogytig elítélt rab, akinek a földön nincs kegyelem. Reggel felkél, eszik, amit eléje tesznek, dolgozik, amit rábíznak és este lefekszik. Nem egyén, nem cselekvő alany, nem férj, nem feleség, nem gyermek: mozgó gép, élő szám, aki nyilván van tartva, akit gyámolítanak, segélyeznek. Nincs multja, nincs jövője, nincs családja, nincsenek lehetőségei, nem rakhat fészket, mert ha otthagyja a foglalkoztatót, az a falat kenyér is kiesik a szájából, s ha mégis megkísérli, hogy összekösse sorsát egy másik vakéval — mert más ugyan ki vállalkoznék rá — az út majdnem mindig lefelé vezet a népkonyhához, a városi szükséglakásba. Vissza, a közsegélyhez. És ha dolgozik, a munkájáért sem „munkabért” kap, mint a látó, hanem „segélyt”. A foglalkoztatók felfogása szerint: „munkával segélyezik”. Tehát még a dolgozó vak se érezze a munka, a jól végzett munka felemelő érzését? Miért kell így letörni önérzetüket, önbecsülésüket?

Egy külföldi intézet igazgatója kimutatta, hogy a foglalkoztatók a vak munkásokkal drágán termelnek. Szerinte gépeket kellene a vak munkások helyébe állítani és az így szerzett jövedelmet munka nélkül kellene kezébe adni a vaknak. Hát nem érezte-e ez a tanácsadó, hogy az ember csak munkája után ember?

Hála Istennek, vannak elismerésre méltó kivételek. Az olasz Vakok Szövetsége Mussolini támogatásával az egész országot behálózó szer-

vezetet létesített s tíznél több kisebb-nagyobb gyárban foglalkoztatja vak tagjait.

Kefekötő, kosárfonó üzemekben, cipő-, szövő-, kötő- és fonógyárakban csaknem ezer vak férfi és nő dolgozik ugyanannyi látó társaságában, és pompásan megállják a helyüket. Látót csak olyan munkahelyen alkalmaznak, ahol a látás valóban nélkülözhetetlen. Az üzemek vezetői is mind vakok. Olaszországban rengeteg a gyümölcsárus. Az olasz Szövetség az első esztendőben száznál több vakot juttatott gyümölcsárus bódéhoz, és ugyancsak sok ujságárus vakot juttatott munkához és helyhez. Németországban valamennyi munkát kereső vakot nyilvántartanak a munkahivatalok és munkához is juttatják őket. A nyilvántartottakról félévenkint kimutatást kell készíteniök és alaposan kell megindokolniok, ha valaki a következő félévben is a munkanélküliek sorában szerepel. A gyárak, üzemek, irodák, köz- és magánvállalatok kötelesek bizonyos százalékban vak munkásokat és tisztviselőket — hadirokkant és polgári vakokat egyaránt — alkalmazni. A német munkabíróság egyik elvi határozata kötelezi a munkaadókat, hogy az alkalmazott vakoknak valóban adjanak is munkát, mert a munka nélkül adott fizetésnek alamizsna jellege van, ami sérti a vak önértetét. Dánia fővárosában, Kopenhágában van egy vasgyár, melynek főcélja, hogy a vakoknak megtanítsa a különböző vasgyári gépek mellett való munkát. Kb. 30 vak munkás dolgozik benne és kezeli a fűrészelő, marató, gyaluló, sajtoló, fűrő- és esztergáló gépeket és készítik a legkülönbözőbb vasalkatrészeket, főként sarokvasat, záradat, kulcsokat, kilincseket és reteszeket.

Természetesen ezek a gépek nem veszélytelenek és látó munkás is nem egyszer súlyos árat fizet egy meggondolatlan, könnyelmű mozdulatért. És mégis ügyesen kezeli őket a vak, mert egy-egy rács, védőlap, egy alkalmas fogantyú vagy támasztóvas elzárja előle a veszedelmes kereket, az éles fogókat, a hegyes fűrőt és megtanulva, begyakorolva a pontos mozdulatokat, veszélytelenebbül dolgozik velük, mint a látó munkás.

Alkalmaznak is vak munkásokat ilyen gépek mellett nemcsak Dániában, hanem Német- és Olaszországban is. Érdekes tény, hogy a gépek mellett sokkal kevesebb baleset éri a vakokat, mint a látókat. Ugyanez a furának látszó visszásság mutatkozik a vak és a látó munkateljesítményében is. Igaz, hogy a gépektől eltekintve, a vak férfi- és női munkásokat leginkább olyan munkahelyeken foglalkoztatják, ahol különben fiatal lányok, vagy öregasszonyok dolgoznának. A nagyobb teljesítményt némiképen ez is magyarázza, de méginkább az, hogy a vak munka közben teljes figyelmével munkájánál van, és nem foglalja le a munkaterem egyik-másik részében történő esemény, nem néz fel, ha valaki elmegy mellette, ha az ajtó nyílik, rendszerint nem beszélget s ha szól is, nem áll meg a keze. Ezért dolgozik sok száz német vak a hadianyaggyárakban. Ugyancsak több száz vakot foglalkoztat a német Siemens elektromossági gyár is.

A német vakok többnyire kísérő nélkül mennek lakásukról munkahelyükre, a gyárakba. Azaz, hogy mégsem egészen kísérő nélkül, mert

mindeniknek van vezetőkutyája. Csodálatosak ezek a vezetőkutyák. Az ember szinte azt hinné, hogy tudatában vannak a helyzetnek. Mintha tudnák, hogy gazdájuk nem lát s rajtuk mulik, hogy ép bőrrel menekül-e a nagyváros őrjítő forgatagából. Gazdájuk baloldalán haladnak, szorosán mellettük, hogy mindig érezzék a jelenlétüket. Jól ismerik a közlekedési szabályokat és neki nem indulnának az úttestnek, amíg a közlekedési rendőr nem int. Ismerik az önműködő közlekedési jelzőket is és le nem lépnének a járdáról, amíg a jelzőlámpa vöröset mutat. Ha az úttesten autó jön feléjük, úgy állnak meg, hogy gazdájuk elöl elzárják az utat, mintha saját testükkel akarnák a rájuk bízott vak embert védelmezni. Ha üzlet előtt, hivatali szoba ajtajában gazdájuk leülteti őket, szobormereven ülnek, mintha meghalt volna számukra a világ s a legízesebb falattal, a legcsábítóbb hizelgéssel sem lehetne rávenni őket, hogy ott hagyják helyüket. Idegen ember hiába szólítja néven, a fejét sem fordítja arra a jólnevelt vezetőkutyára. Csak a fülét billenti meg, mintha legyintene: „nekem ugyan beszélhetsz!” Kivételt csak a családtagok képeznek, de azok közül is leginkább egy, aki foglalkozik vele, eteti, gondozza. A német gyárakban és az olasz üzemekben külön helyiségek, kisebb nagyobb ólak vannak a vezetőkutyák részére, ahol eltöltik az időt, amíg gazdáik dolgoznak. A német hadirokkantak az államtól ingyen kapnak tanult vezetőkutyát s eltartására rendes havi összeget. A legtöbb külföldi országban a villamosan, autóbuzson a vak és vezetőkutyája egy személynek számít és kedvezményes jeggyel utazik, ugyanígy a látó vezető is.

Ha a hazai és külföldi pontírású ujságokat böngésszük, meglepetéssel tapasztaljuk, hány olyan foglalkozásban dolgoznak vakok, amelyre a látó semmiképen nem tartaná őket képeseknek. A kefekötés, kosárfonás és zongorahangolás lassan-lassan átmentek a köztudatba, bár nem egyszer halljuk a kételkedő kérdést: „...és csakugyan jól meg tudja csinálni?” A kefekötés, kosár- és székfonás annyira egyszerű munka s oly nagy szerepe van bennük a tapintásnak, hogy a legügyetlenebb vak is el tudja sajátítani. Vannak azonban nagyon ügyes szitakészítők, kötélverő, gyékényfonó, gépkötő- és szövő munkások.

Németországban a kerületi versenyeken, amiket látó munkások és tisztviselők részére rendeznek, vakok is résztvesznek. Alig van olyan foglalkozási ág, amelyben a vak résztvevő ha nem is győz, de legalább igen jó helyezést ne érne el. Az egyik körzeti versenyen egy vak masszőr lett az első. Az irodai tisztviselők, gyors-, gép- és helyesírási versenyén, minden kerületben helyezéshez jutott legalább egy vak.

Párisban egy hasonló versenyen Lecogne, egy harmadrangú kisüzem vak irodai tisztviselője, 400 versenyző közül lett az első. A verseny három részből állott. Először valamennyi versenyző egyszerre írta az óriási terem mennyezetén elhelyezett hangszórón felolvasott szöveget. Lecognenak nem volt nehéz győzni, mert ő vagy fogalmazott, vagy hallás után írt az irodában is. A második versenyszám azonban majdnem legyőzhetetlen akadályt állított eléje. A versenyzőknek az eléjük tett

papírról kellett lemásolni a rajtalevő szöveget. A vak Lecogne-nak egy másik vakkal átírátták pontírásba a másolandó szöveget. Gondoljuk el, milyen nagy hátrányban volt a látókkal szemben. Hiszen neki minden mondatnál le kellett venni kezét a gépről, megkeresni a következő sort, míg a látó gépíró csak odapillantott a szövegre. Mennyivel gyorsabban és biztosabban írt Lecogne a többinél, ha mégis az ő másolata lett a legjobb. A harmadik aztán annál könnyebben ment neki! Kopogó morse-gép szövegét kellett a kétszáznál több versenyzőnek hallás után leírni. Bizony erre a versenyzőknek már csak a fele vállalkozott, de Lecogne-val ezek sem tudtak versenyezni. Olyan fölényrel győzött ezen az ösz-szetett versenyen, melynél nehezebbet gépírók még nem csináltak végig, hogy az ujságírók valósággal megostromolták s másnap Páris vala-mennyi lapja hasábos tudósításban számolt be a hihetetlen sikerről. De több is történt. Három ajánlatot is kapott egy-egy francia óriás-vállalattól s a fizetés, amit felajánlottak neki, az előzőnek éppen ötszöröse volt!

A magyar vakokról se higyjük, hogy tehetségtelebbek vagy lustábbak külföldi sorstársaiknál. Nem. Nálunk is van, aki a maga erejéből, maga tehetségéből gyárat, üzletet alapított, háztulajdonos és építő-vállalkozó lett, magán zeneiskolát nyitott, ügyvédi oklevelet, zenetanári, művészi képesítést nyert s a magyar vak nevének dicsőséget szerzett a külföldön is. Vannak derék, becsületes, törekvő vak munkásaink, sőt van vak órásmesterünk is, akiről Európa valamennyi pontírású lapja megemlékezett. És volnának még sokan, nagyon sokan, akikre ugyan-csak büszkék lehetnénk, ha alkalmuk volna tehetségüket és munkaké-pességüket kifejleszteni és a nemzet, a magyarság szolgálatába állítani. Ez azonban nem rajtuk, hanem a látó társadalmon múlik. Reméljük, hogy ez a nemesen érző és gondolkodó társadalom megérti, méltányolja törekvéseiket és helyet ad nekik maga mellett a munkában, hogy ezzel is több magyar kéz tevékenykedjék a magyar jövő építésén.

A német iskolai számológép.

Die Deutsche Schulrechenmaschine (D. R. G. M.)

**Szerkesztette: Schmücker J. siketnéma-intézeti tanár,
Büren (Westfália).**

Acélsodronyon 20 darab 2 cm vastagságú számláló-korong mozgatható, melyek ötös csoportokban piros és zöld színben váltakoznak. (A színekkel a közlekedési színeket szoktatjuk. Az ötös csoportbeosztás megfelel a kéz ujjainak. A korongokat később így is csoportosíthatjuk: 5 sötétpiros — 5 világospiros, 5 sötétzöld — 5 világoszöld; a tizesrendszer ezáltal máris felismerhető.) A korongok alatt eltávolítható lécc van, melyen a korongoknak megfelelően 1—20-ig számokat látunk. Az alapdeszkában 20 kis mélyedés van, melyekbe golyót, diót, stb.-t tehetünk, hogy ezáltal egészen gyenge tanulókat is bevezethessünk a számolási műveletekbe. A tanítás célja ezen a fokon az összeadás és kivonás gyakorlása. (Lásd 1. sz. ábrát.)

Példa: $8+5$.

1. 8 korongot balra tolunk.
2. Fából készült „meg”-jelet közbeiktatunk.
3. 5 korongot hozzátolunk.

A szemléltetés így teljesen megfelel a számtani alaknak, úgy amint azt kimondjuk, vagy a táblára írjuk. Ha a „meg”-jelet kivesszük és a korongokat összetoljuk, megkapjuk az eredményt, mégpedig egyetlen soralakban, mint ahogyan a szám is tagja a sornak. A tizestagozódást a színbeosztás adja. Ha az összeadandókat még az eredményben is szemléltetni akarjuk, papíros lapocskát teszünk közéjük. Az „előszámolásnál” előbb a két zöld, majd a 3 piros korongot toljuk balra.

Példa: $12-4$.

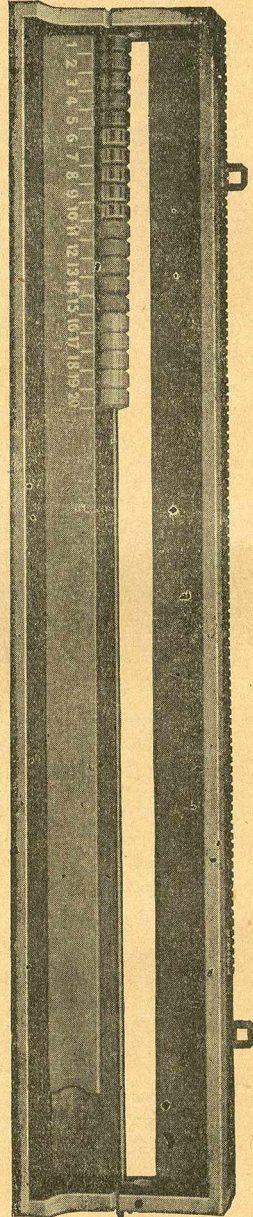
1. 12 korongot balra tolunk.
2. 4 korongot jobbra tolva elveszünk.
- A kivonás csakis cselekvőleg szemléltethető.

*

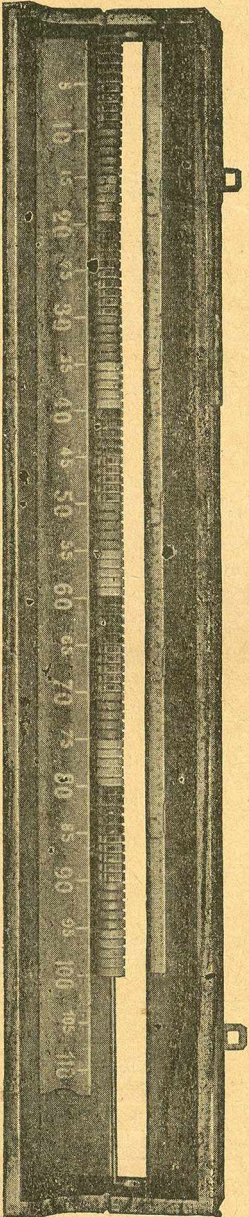
Szárnyas csavarral feszíthető acélsodronyon 100 darab 1 cm vastagságú számláló-korong tolható. A tizes egységek piros és zöld színben váltják egymást; minden tizesben az ötös egységek sötét és világos árnyalatúak. A korongok felett bármikor eltávolítható méteres mérőlécc (Zollstock), alattuk ugyancsak eltávolítható szám-lécc van, melyen azonban csak az ötös és tizes számok találhatóak. A méteres mérőlécc számjegyei megegyeznek a számláló-korongok számával. 50-nél fehér jelzés látható. (Szemmérték szoktatása!) (Lásd 2. sz. ábrát.)

Összeadás. Példa: $37+5$.

1. 37 korongot a számológép bal oldalán hagyunk, a többi jobbra eltoljuk.
2. A „meg”-jelet közbeiktatjuk (később elhagyhatjuk).
3. 5 korongot a „meg”-jelhez tolunk.

1. ábra. A taneszköz 1—20-ig szemlélteti a számsort.

2. ábra. A taneszköz 1—100-ig szemlélteti a számsort.

A szemléltetés így teljesen megfelel... stb. (L. feljebb: példa: $8+5$). (Lásd 3. sz. ábrát.)

A német számológépen ötszörte gyorsabban dolgozhatunk, mint az ismert orosz számológépen (10 rúdon $10-10$, összesen 100 golyó) és élethű számképeket nyújt. A növendékek 9 m-ről is jól látják a szemléltetést, bár a korongok csak 1 cm vastagok.

Kivonás. Példa: $62-7$.

1. 62 korongot a számológép baloldalán hagyunk, a többit jobbra toljuk.

2. 7 korongot jobbra tolva elveszünk. Az „előszámolásnál” előbb a 2 zöld, majd az 5 piros korongot toljuk jobbra.

Szorzás.

Minden egyszerű sorozat kétféle módon szemléltethető.

Például: egyszerű sorozat.

Első mód:

1. $6-6$ korongot úgy tolunk előre, hogy kb. 2 cm távolságra legyenek egymástól. Ezáltal világosan szemléltettük a műveletet.

2. Az egészet balfelé összetoljuk és a méteres mérőlécről, a számlécről, valamint a korongok színbeosztásáról máris leolvasható az eredmény.

Második mód:

Balról kezdve $6-6$ korongot papíros lapocskákkal egymástól elválasztunk. Műveletet és eredményt így egyszerre szemléltetünk; de világosan felismerhető minden részleteredmény is. (A német számológépnél egységes áttekinthetőség, az orosznál zavaró szét- és találhatóság.)

Osztás és bennfoglaltatás a felépített egyszerű sorozaton szemléltethető.

Bennfoglaltatás maradékkal.

Példa: 32-ben a 6.

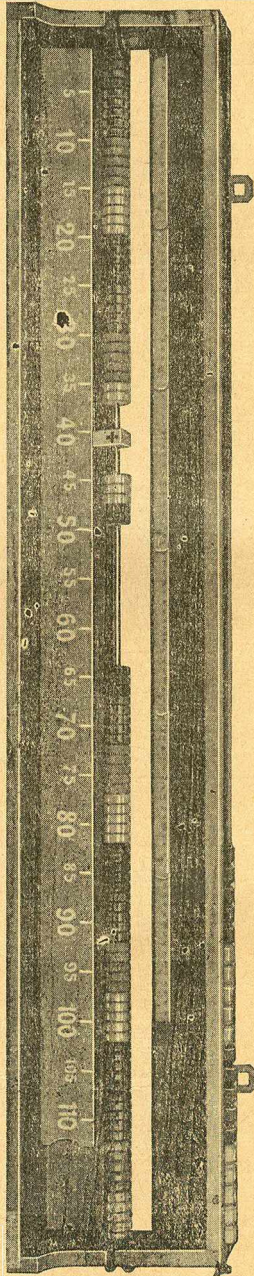
1. 32 korongot a számológép baloldalán hagyunk, a többit jobbra toljuk.

2. A papíros lapocskákat a 6, 12, 18, 24 és 30-nál közbeiktatjuk. A növendék ezt látva, így szól: 32-ben a 6 nincsen meg; 31-ben a 6 nincsen meg; 30-ban a $6 = 5$. Tehát: 32-ben a $6 = 5$, marad

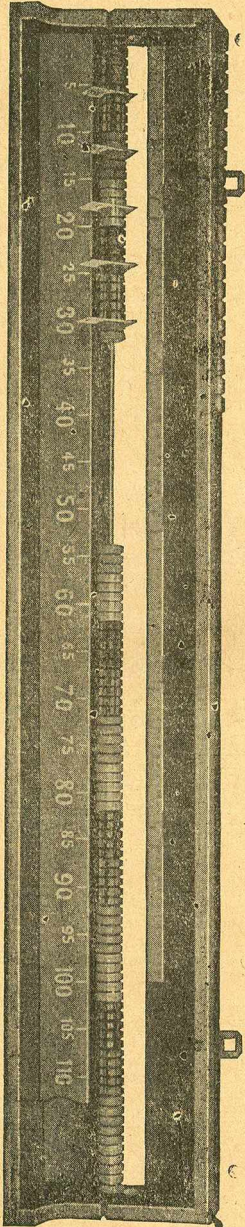
2. A növendék szemléletesen veszi észre, hogy a legközelebbi kisebb, osztható számot kell keresnie. (Lásd 4. sz. ábrát.)

Számfogalom kimélyítése.

A számolási képesség és készség szoros összefüggésben van a számfogalmak megértésének fejlettségi fokával. A növendék akkor jut lehetőleg tökéletes számfogalmakhoz, ha alkalmat adunk neki arra, hogy a számokat kapcsolatba hozza egymással. Ezt a célt szolgálja például a következő feladat:

3. ábrva. A taneszköz a 37+5 példáját szemlélteti.

4. ábrva. A taneszköz a 32-ben a 6 példáját szemlélteti.

Mit csinálhatunk 24-gyel?

24 korongot balra tolunk.

1. Ossz kétfelé 24 db. cukrot! = 12. Tehát $2 \times 12 = 24$.
2. Osszad megint kétfelé! = 6. Tehát $4 \times 6 = 24$.
3. Osszad megint kétfelé! = 3. Tehát $8 \times 3 = 24$.
4. Számolj hármásával! = 3, 6, 9, 12, 15, 18, 21, 24.
5. Ossz háromfelé 24 db. cukrot! = 8. Tehát $3 \times 8 = 24$.
6. Osszad ezt kétfelé! = 4. Tehát $6 \times 4 = 24$.
7. Csinálj összeadási példákat! $24 + 6$; $24 + 2$; $24 + 16$; stb.
8. Csinálj kivonási példákat! $24 - 4$; $24 - 9$; $24 - 5$; stb.

Tizedek összeadása.

Példa: $36 + 20$.

1. Vágjunk 20 cm hosszú botocskát.
2. 36-nál közéiktatunk egy papíros lapocskát.
3. A botocskát a papíros lapocskához tesszük és az eredményt leolvashatjuk.
4. További feladatok szemléltetése 20-szal.
5. 30 vagy 40 cm hosszú botocskával való gyakorlás.
6. Szemléletesen dolgozzák fel a növendékek „*az egyesek megmaradnak, a tizedeket összeadjuk*” törvényét.

Törtekkel való számolás.

Példa: A törtszám fogalmát kössük össze a méterrel és a pengővel.

1. 1 m hosszú vékony botot törjünk négy egyforma részre.
2. A tört darabok szemléltetésével gyakoroljuk: $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$, $\frac{3}{4}$, stb.
3. A 4 negyeddarabot a 100 db. korong alá tesszük és társítjuk velük a 25, 50, 75 és 100-t.
4. Gyakorlatok: $\frac{1}{4}$ m = 25 cm; $\frac{3}{4}$ m = 75 cm; stb.
5. Tíz-, két- és egyfilléres darabokat a negyedméter daraboknak megfelelően a 100 korong elé teszünk, stb., mint a 3. és 4. pontokban.
6. Ötöddel és féllel ugyanígy járunk el.

Tizedestört írása.

1. Minden korongot jobbra tolunk.
2. A számológép bal oldalfalára krétával pontot írunk.
3. A méteres mérőlécet levesszük és baloldalt a pont elé tartjuk.
4. 12 korongot, mint példát, balra tolunk.
5. A szemléltetést átvetítjük a táblára. Tehát: 1·12 m.
6. Gyakorlat: 1·25 m; 1·36 m; 1·72 m, stb.
7. Két mérőlécet tartunk a pont elé, vagy odaképzeltetjük. Tehát: 2·12 m; 2·25 m; 2·36 m, stb.
8. A pont elé nem tartunk mérőlécet, tehát: 0·17 m; 0·25 m, stb.

Ilyen szemléltetéssel a tizedestört írott képéből természetszerűleg fakad élethű térelképzelés és vizsont. A pengőnek és fillérnek tizedestörtben való leírása, ennek analógiájára szemléltethető.

Helyszüke miatt a legrövidebbre kellett fognom ismertetésemet és nem térhettem ki a német és orosz számológép szembeállítására.

Ma már bebizonyított tény, hogy az orosz számológép sohasem volt iskolai szemléltető eszköz. Egészen téves lélektani értelmezéssel vették át a szabadságharcok idején orosz tisztektől a poroszok s vitték be iskoláikba, mint számolástanítási szemléltető eszközt. Innen aztán elterjedt Európa többi kultúrállamában is és ugyanazzal a téves lélektani beállítással kényszerítették a gyermekekre. Használhatatlanságát már sokan bizonyították és igyekeztek is más számológépeket szerkeszteni. A Pedagógiai Lexikon több mint 500 különféle szemléltető számológépről tesz említést! A sok közül kétségtelenül Schmücker elgondolása a legkorszerűbb, leghasználhatóbb. (Némi módosítással vak gyermekek is használhatják.) Alapgondolata a számsor végtelensége, töretlensége, mint ahogy az a valóságban nincs is másképp.

A német iskolai számológép 1937 husvétján került forgalomba s már sokezer példányát rendelték meg több ezer iskolában. Csak büszkék lehetünk rá, hogy a számolástanítás legmodernebb szemléltető eszközét siketnéma-intézeti tanár, tehát gyógypedagógus találta fel s hazánkban is gyógypedagógusok előtt tartott ősbemutatón indult hódító útjára. (Egyesületünk értelmi- és erkölcsi fogyatékoságügyi szakosztályának 1940. május 4-én, Budapesten tartott ülésén. — *Szerk.*)

A német iskolai számológépről bővebb felvilágosítást e sorok írója ad.

Ismertette: *Wallrabenstein* Frigyes, Budakeszi.

Egyesületi élet.

A Magyar Gyógypedagógiai Tanárok Országos Egyesületének tagnévsora az 1940. év végén.

Ábrahám János, Szeged	Berényi Üveges Sándor, Szeged
Aggházy Irén, Ujpest	Berinza János, Budapest
Angyal József, Kecskemét	Dr. Bernáth István, Budapest
Arányi József, Ungvár	Bíró Sándor, Vác
Arányiné Nagy Katalin, Ungvár	Bíróné Tihanyi Erzsébet, Vác
Babilya Margit, Kispeszt-Wekerle-t.	Besenyői Mátyás, Vác
Dr. Baranyay Géza, Budapest	20 Bojthay Béla, Sopron
Barcza Erika, Budapest	Bojthayné Tóth Adél, Sopron
Bartal Sándor, Kisújszállás	Bors Vilmos, Budapest
10 Bács László, Kaposvár	Bründl Ödön, Sopron
Baleczky Bertalan, Ungvár	Bulecza János, Ungvár
Dr. Bárczi Gusztáv, Budapest	Czeglédy György, Budapest
Berényi Ferenc, Budapest	Császárné Báthory Margit, Bpest

- Cseresnyés Ferenc, Budapest
 Csizmazia Kálmán, Szeged
 Csomor Anna, Gyula
 30 Dankó István, Eger
 Demjén Antal, Budapest
 Dulya Antal, Losonc
 Dunay Blanka, Gyula
 Duráczy József, Kaposvár
 Ehling Jakab, Budapest
 Ember Ilona, Ungvár
 Erdélyi József, Eger
 Essósy József, Kisújszállás
 Fehér Sándor, Pestszenterzsébet
 40 Fehérváry Sándor, Szeged
 Dr. Fejérmé Nyitribusz Ilona, Bpest
 Fertőszegi Berta, Sopron
 Fiedler Lajos, Budapest
 Fizáry Bódog, Budapest
 Fizáryné Tichy Marianna, Budapest
 Fizáry Marianna, Vác
 Füzesi Árpád, Budapest
 Ganzel Irén, Budapest
 Gajáczy Ferenc, Aszód
 50 Garadnay Sándor, Aszód
 Garbayné Konkoly Mária, Debrecen
 Dr. Gazdagné Nagy Sarolta, Ujpest
 Gábor Lajos, Szeged
 Gábory Lajos, Eger
 Gáldy Andor, Budapest
 Gáspár Árpád, Kecskemét
 Gáspár János, Debrecen
 Gáspár Jánosné, Debrecen
 Gerstner Ödön, Vác
 60 Gogola Aladár, Vác
 Góts Ottó, Budapest
 Greisinger István, Budapest
 Gresz József, Szeged
 Gyovay D. József, Szeged
 Györgyfy Ákos, Budapest
 Györffy Pál, Budapest
 Hajdu Lajos, Budapest
 Hajós Elemér, Kispeszt
 Hanyvári Pál, Sopron
 70 Haraszthy Kálmán, Debrecen
 Hámory Aladárné, Kaposvár
 Hellebrandt Gizella, Kaposvár
 Herodek Károly, Budapest
 Hickel István, Budapest
 Hochrein Lajos, Budapest
 Horényi János, Debrecen
 Horváth Frigyes, Budapest
 Horváth Kálmán, Budapest
 Horváth Lajos, Kaposvár
 80 Istenes Károly, Budapest
 Ivány József, Budapest
 Jármer Lajos, Budapest
 Järmerné Tekes Julianna, Bpest
 Jászóyné Vajda Vilma, Gyula
 Jávör Gyula, Debrecen
 Jónás Jenő, Kecskemét
 Jónás László, Budapest
 Joó Sándor, Szombathely
 Juhász Zoltán, Eger
 90 v. Kallós Ernő, Aszód
 Kanizsai Dezső, Budapest
 Kanozsai József, Losonc
 Kapitány János, Kaposvár
 Kárdos Ignác, Budapest
 Karnay Árpád, Budapest
 Dr. Karátsonyiné Kovács K. Mar-
 git, Kecskemét
 Kádas György, Kisújszállás
 Kákonyi Sándor, Szeged
 Kelemen Géza, Debrecen
 100 Kelemen Mária, Gyula
 Kenderessy Gyula, Losonc
 Kerényi József, Budapest
 Király Endre, Aszód
 Kiricsi Lajos, Budapest
 Kiss Vera, Debrecen
 Klug Péter, Budapest
 Kondra Pál, Kisújszállás
 Konrád György, Budapest
 Kovalikné Bolla Sári Kispeszt-We-
 kerle-telep
 110 Kovácsné Metzner Anna, Budapest
 Kovácsné Payer Ilona, Budapest
 Kovácsné Szulyovszky Lilla, Gyula
 Dr. Krieger György, Budapest
 Krupa Pál, Vác
 Kuczán István, Ungvár
 Dr. Kulitzyné Papp Sarolta, Gyula
 Laborfalvi Gyula, Kisújszállás
 Laczkó István, Kisújszállás

- Láng István, Szeged
 120 László Géza, Kaposvár
 Leopold Rezső, Eger
 Lett József, Kecskemét
 Libucz József, Aszód
 Lovász Árpád, Budapest
 Dr. Lőrinczné Sófalvy Rózsa, Lispe
 Lusztig Jenő, Kecskemét
 Maár János, Sopron
 Magyar László, Budapest
 Markó Ferenc, Budapest
 130 Marosfalvi Albertina, Vác
 özv. Mayerné Szloveszko Erzsébet,
 Vác
 Mikes Ferenc, Aszód
 Molnár Béla, Szeged
 Murányi Antal, Budapest
 Müller Lajos, Szombathely
 Nagy Györgyi, Gyula
 Nagymajtényi László, Kaposvár
 Némethy Kázmér, Budapest
 Papp György, Debrecen
 140 Pállinkás Sándor, Losonc
 Pánczél Imre, Gyula
 Pető Ferenc, Budapest
 Pesky Mária, Kaposvár
 Petróczi József, Szombathely
 Pirovits Jenő, Budapest
 Prekopp Ferenc, Losonc
 Prekopp Ferencné, Losonc
 Prohászkané Csuley Kornélia, Gyula
 Rédiger Károly, Budapest
 150 Révész Kálmán, Budapest
 Salgó Elemér, Budapest
 Sándor Lajos, Budapest
 özv. Sándorné Reinwarth Lujza, Bp.
 Sásdy József, Aszód
 Simon Etelka, Eger
 Simon József, Budapest
 Siposs Jenő, Vác
 Dr. Sókyné, Farkas Mária, Kapos-
 vár
 Solymos Sándor, Eger
 160 Spitzer Irén, Budapest
 Supka Károly, Kecskemét
 Schannen Péter, Budapest
 Schnitzl Gusztáv, Budapest
 Schönberger Mór, Budapest
 Schreiner Ferenc, Budapest
 Schulmann Adolf, Budapest
 Steffler Dezső, Kaposvár
 Szabó Géza, Eger
 Szabó Gyula, Debrecen
 170 Szalay Vilma, Pécs
 Szatmári Antal, Ujpest
 Szaucsekné Buzáth Aranka, Bpest
 Szentgyörgyi Gusztáv, Vác
 Szép József, Vác
 Szilárd Margit, Budapest
 Szomor Endre, Budapest
 Szöllősiné Szemeshegyi Klára, Vác
 Takács Gyula, Sopron
 özv. Takács Sándorné, Ungvár
 180 Tamás István, Debrecen
 Tamás Lajos, Losonc
 Tamásné Váry Kornélia, Vác
 Tapodi Ernő, Budapest
 Tatai Vilma, Eger
 Tálás Istvánné, Láng Mária, Bpest
 Dr. Tegyeyné Ábel Vilma, Budapest
 Telkes Alfréd, Kispest-Wekerletelep
 Thüringer János, Budapest
 Thüringerné Darvas Olga, Budapest
 190 Tinschmidt Ernő, Losonc
 Tinschmidtné Markovics Vilma, Lo-
 sonc
 Tóth Árpád, Debrecen
 Tóthné Szabados Ilona, Debrecen
 Tóth Ferenc, Pestszenterzsébet
 Tóth Imre, Kisújszállás
 Tóth József, Aszód
 Török Sándor, Szeged
 Tudós József, Sopron
 Ujvárosy József, Budapest
 200 Ujváry Ferenc, Kaposvár
 Vajda Lajos, Budapest
 Varga Béla, Debrecen
 Vass János, Sopron
 Vattyai Ferenc, Vác
 Válek János, Vác
 Vándory Dezső, Budapest
 Végh Ferenc, Sopron
 Vida Lajos, Budapest

Vissy János, Sopron	Zalán József, Budapest
210 Vissy Margit, Sopron	Záborszky Árpád, Vác
Völker József, Sopron	Zengő Péter, Szeged
Wallrábenstein Frigyes, Budakeszi	Zsembai Ferenc, Vác
Wayán Ferenc, Sopron	220 Zsemberi József, Vác
Weszelovszky Lajos, Budapest	Zsenaty Dezső, Budapest
Wolkóber János, Vác	Zsenatyné Szakszon Gizella, Bpest

Könyvismertetés.

Dr. Bárczi Gusztáv: Az egészségvédelmi nevelés vezérkönyve. (Budapest, 1940. 398 oldal. Ára: 5 pengő. Kapható a szerzőnél: Budapest I., Gömbös Gyula-út 53.) — Dr. Bárczi Gusztáv ebben az új munkájában mint orvos és pedagógus a korszerű tudnivalóknak olyan hatalmas tömegét tárja elénk, tömören és értelmes magyarsággal, hogy ennek áttanulmányozása és állandó kézben tartása, könyvtári kötetek és lexikonok bűvárlását teszi feleslegessé. De nemcsak ismeretnyújtó mű ez a könyv a tanító, a tanár, egyszóval a nevelő részére, hanem vezérkönyv is, amelyben 66 egészségvédelmi tanítási-tervezet sorakozik egymásmellé módszeres sorrendben. Az egészségvédelem születéstől kezdve egészen a halálig tartó szent kötelesség. Ezért az egészséges életnek okos feltételeit, a haza minden rendű és rangú tagjának ismernie kell úgy a maga, mint pedig különösen az utódok szempontjából és érdekében. Dr. Bárczi könyve ezt a szent célt szolgálja s ezért nemcsak méltó arra, hogy a magyar haza minden pedagógusa megismerje, hanem szükséges, hogy az ország minden iskolájában kötelező erővel rendeltessék el vezérkönyvül való használata, mert így feldolgozott mű irodalmunkban még nem jelent meg. A mű fejezetei: I. A jövő nemzedék egészségvédelme otthon. 1. A gyermek egészségi nevelése otthon, a családban. 2. Egészségvédelem a falusi iskolákban. 3. Egészségvédelem a városi iskolákban. II. A gyermek egészségvédelme az iskolában. Ebben a fejezetben 17 cím alatt tárgyalja a szerző az egészséges iskolának és iskolázásnak feltételeit. III. Tömegettanítás- és nevelésre alkalmatlan iskolaköteles gyermekek speciális nevelése, tanítása és gyógyítása. 1. Gyógypedagógia. A) Gyógypedagógiai intézetek a siketnéma gyermekek részére, B) Gyógypedagógiai intézetek vak gyermekek részére. C) Gyógypedagógiai intézetek elmebeteg gyermekek részére. IV. Általános egészségvédelmi nevelés. V. Az egészségvédelmi tanítás anyagának rövid áttekintése. VI. Egészségvédelmi tanítás tervezetei. (66 drb. részletesen feldolgozott tanítás.) — A nagyszerű könyv utolsó fejezete: Tervezet az iskolákban folyó egészségügyi tanítás és nevelés gyakorlatainak a kimélyítéséhez. Ebben a fejezetben az Ifjúsági Vöröskereszt-szervezetnek az egészségvédelemhez való alkalmazkodására találunk részletes, gyakorlatias munkatervet. Ismertetésünket azzal fejezzük be, hogy a mű beszer-

zését minden iskola és intézet könyvtára részére házagpótló értékűnek véljük.

(Györgyfy Ákos.)

Bély Miklós: A gimnáziumi testnevelés multja. Budapest, 1940. 260 oldal. Ára 8 pengő. Kapható a szerzőnél: Budapest VII., Rottenbiller-u. 35. — Nagy gondossággal, hozzáértéssel és rátermettséggel írta meg Bély Miklós testnevelési tanár ezt a munkát. Nemcsak a multat kutató tudós, hanem a munkakörét, hivatását rajongásig szerető szakember világító erejű lelke szól hozzánk a könyv minden lapjáról. A könyv minden pedagógust, sőt minden intelligens embert érdekelhet, mert hiszen annak az iskolafajnak, — a gimnáziumnak — történetét, napjainkig való fejlődését, átalakulását ismerteti tárgyköre keretében, a legrégebb időktől kezdve. A könyv tartalmát képező fejezeteket időrendi sorrendben írta meg a szerző s így a mű áttekinthetőség szempontjából is tökéletes. Az egész mű élvezetes modorban van megírva s így olvasmányosnak is kellemes. Gyógypedagógiai jellegű intézeteink és iskoláink testnevelési tanárai különös értékkel tanulmányozhatják ezt a nagyszerű munkát. És ha valamikor valamelyik kartársunk a gyógypedagógiai jellegű intézetek és iskolák testnevelési történetét fogja megírni, ezt a művet mint forrásmunkát értékesen használhatja. Intézeteink könyvtárai részére való megszerzésre jó lélekkel ajánlom. A könyv fejezetei: A gimnázium. A testnevelés. Testgyakorlati óra. Sportélet. Katonai előképzés. A testnevelés alóli felmentés. A testnevelési létesítmények és azok felszerelése. A testnevelési tanárok képesítése és javadalmazása. Névmutató. Tárgymutató. Táblázatok és kimutatások jegyzéke. Idézett munkák szerzőinek jegyzéke. Törvények és miniszteri rendeletek jegyzéke.

(Györgyfy Ákos.)

Hirek, vegyesek.

Munkatársaimnak, lapunk olvasóinak és ügyünk jóbarátainak ezúton kívánok boldog újévet. (A Szerkesztő.)

Kormánytanácsosi kiténtetés. Weszelovszky Vilmos nyug. máv. ellenőrt, a Vakokat Gyámolító Országos Egyesületnek 40 éven át volt ellenőr-könyvelőjét a Kormányzó Ur Ófóméltósága a közjótékonyság terén kifejtett érdemei elismeréséül m. kir. kormánytanácsosi címmel tüntette ki. Az érdemekben gazdag férfiút a magunk részéről is üdvözljük.

Budapest Székesfőváros Iskolánkívüli Népművelési Bizottsága munkatervének keretében, az Angol-misszió telepén, november hó 9-én Füzési Árpád rajzos illusztrációval és vetített képekkel kísért előadást tartott: „Hogyan élvezzük a képet?” címen.

A Kir. Magyar Pázmány Péter Tudományegyetem Lélektani Intézete dr. Harkai Schiller Pál egyetemi tanár és dr. Steif Antal tanár vezetésével mintegy 25 hallgatóval látogatást tett a siketnémák

budapesti áll. intézete Lélekkutató (Psychometriai) Osztályán. Fűzesi Árpád, a laboratórium vezetője, ismertette azt a különleges munkát, amelyet az intézmény, mint az ország egyetlen ilyen irányú lélektani kutatóműhelye kifejt. A tanulmányi látogatás mintegy másfél óráig tartott.

A siketnémák budapesti áll. intézetének tanári testülete a „Zsinór-írás” elsajátítása céljából tanfolyamot végzett, több héten keresztül összesen tizenhat tanórán azzal a céllal, hogy az intézetben a növendékek írását korszerűsítse. A tanfolyam vezetője Fűzesi Árpád volt.

Dr. Bárzi Gusztáv igazgató, a Magyar Gyógypedagógiai Társaság 1940. dec. 14-i felolvasó ülésén előadást tartott: Étlap a budai gyógypedagógiai nevelőintézetben címen. Ugyanakkor dr. Soós Aladár egyetemi tanár, a Diaetetikus Intézet igazgatója: Az étmodszabályozás, mint lelki gyógytényező (Milyen hatással lehet az irányított táplálkozás a fogyatékos összegyéniségére) címen tartott gyakorlati vonatkozásokkal gazdag előadást.

Átképző tanfolyam a visszatért területi gyógypedagógiai tanárok számára. A VKM 68.242/1940. IV. 2. sz. rendeletével a közelmúltban visszatért területek gyógypedagógiai intézetei tanárai részére átképző tanfolyam tartását rendelte el, hogy a visszatért intézetek tanárai is megismerjék a hazai oktatásügy rendszerét és irányelveit és a gyógypedagógiai tanítás és nevelésmód jelenlegi menetét. A tanfolyam — amelyen a losonci-, ungvári- és kolozsvári siketnéma-intézeteknek, a munkácsi- és kolozsvári vakok intézetének, továbbá a nagyszöllősi- és kolozsvári gyógypedagógiai nevelő-intézeteknek tanárai vesznek részt — 1940. dec. 27-től 1941. január 4-ig tart Budapesten. A tanfolyam vezetője: Istenes Károly, a Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola ügyeinek vételeivel megbízott igazgató. A tanfolyamot dr. vitéz Fraknóczy József bpesti tankerületi kir. főigazgató nyitotta meg.

Két rokonintézet egy közös eszmei célkitűzés jegyében találkozott a Vakokat Gyámolító Országos Egyesület Hermina-úti székházában. A Vakok József Nádor Királyi Országos Intézetének tanári testülete az Országos Egyesület meghívására, december hó 4-én ellátogatott az Országos Egyesületbe avégből, hogy a világtalan munkások tevékenységét és internátusi életét, valamint az intézmény berendezését tanulmányozza. Schnitz Gusztáv igazgató ismerte fel annak a nagyfontosságú elvnek gyakorlati értékét, amely minden intézményre, s így reánk is teljes egészében vonatkozik és amely így szól: „Közösségi életet csak szeretetre neveléssel lehet elérni”. Ha valahol, akkor a vakok ügye területén szükséges és indokolt a pályán működő tagok kollegiális összetartozandóságának ápolása. Csak az ilyen érzelmek kialakulása mellett lehetséges azzal az osztatlan erővel és szeretettel szolgálni a vakok ügyét, amelyre méltán tarthatnak igényt a világtalanok.

Dr. Tóth Zoltán arcképének leleplezése. A Vakokat Gyámolító Országos Egyesület elnöksége, tisztviselői és gyámoltjai f. évi december hó 22-én, ünnepélyes keretek közt leplezték le néhai dr. Tóth Zoltán, érdemekben gazdag volt igazgatójuknak arcképét. Az ünnepi beszédet Herodek Károly alelnök mondta. Ugyanekkor a vakok jóltevői tiszteletére

az országos egyesület matinét rendezett. A Homeros énekkart Sch nitzl Gusztáv igazgató vezényelte.

Debreceni hírek:

Kis Vera kartársunk, a ref. Kollégium polgári iskola tanári kara által rendezett szülői értekezleten, nagy tetszéssel fogadott és általános sikert aratott előadást tartott a beszédhibákról és azok pedagógiai úton való javításának lehetőségéről.

Kiss József tankerületi kir. főigazgató október hó 18-án, **Mar-ton József** tanügyi titkár október hó 23-án látogatást tettek intézetünkben.

Mikulás estét rendezett **Konkoly Mária** kartársunk az intézet tornatermében. A megjelent vendégek és növendékek sokat tapsoltak az érthetően előadott alkalmi versek előadóinak és a színdarab szereplőinek, amivel az ajándékozás száraz ténye és a Mikulás jövetele még hangulatosabbá vált.

Jávor Gyula kartársunkat a Tankerületi kir. Főigazgató igazgatóhelyettesül bírta meg.

A ref. Kollégium liceum III. a) és b) osztályának növendékei november hó 10-én megtekintették intézetünket és egész délelőtt figyelték a tanítást az egyes osztályokban. Az oktatásügyről Horényi János tanár tartott a látogatóknak ismertető előadást.

Vak leány szerepe a Rózsafabotban. Bennünket, a vakok ügye terén működő szakembereket a vak leány tájékozódási és pszichológiai megnyilatkozása érdekel ebben a szép filmben. Egy vak leányról van szó és egy ártatlanul üldözött férfiúról és az ő meghatóan tiszta, szinte földöntúli szerelmükről. **Szeleczky Zita** nagyvonalúan játssza a vak leány szerepét. Meglátszik, hogy igen alaposan és éleslátással tanulmányozta a vak leányok mozdulatait és érzelmi világukat. Elárulhatjuk, hogy a jeles művésznő f. évi augusztus hó 9-én hosszabb időt töltött a Vakokat Gyámolító Országos Egyesület székházában és ott különösképen egyik igen természetes mozgású leánynak járását, arcimikáját és egyéb lelki megnyilvánulásait tanulmányozta. Mert csak így lehetséges megérteni, hogy olyan ritka tökéletes hűséggel képes visszaadni a totális vak leány mozdulatait, járását és érzelem-megnyilatkozását. Tájékozódásában a kezében tartott rózsafabot nem dísz- vagy luxustárgy, hanem komoly eszköz, vagy mondhatjuk csáp arra nézve, hogy biztosan, minden idegen segítség nélkül tudjon sokszor nehéz helyzetekben is eligazodni.

Vak-béna hadirokkant találmánya. A Magyar Feltalálók Országos Szövetségéhez egy vak-béna hadirokkant igen elmés kis villanykioltó-automata szerkezet szabadalmaztatására nyújtotta be kérvényét. E készülék a most használatban lévő sokemeletes bérpaloták lépcsőházaiban elhelyezett oltószerkezet pótlására szolgálna. Nem szólva arról, hogy a világtalan hadirokkant találmánya nem nagyobb, mint egy normális villanykapcsoló, lényegesen olcsóbb is, mint a most használatos készülék, amely nem kevesebb, mint 40 pengőbe kerül, míg az új találmány ára csak 2 pengő körül lenne.

Megnyitás előtt áll a vakok kolozsvári intézete. Végre elkövetkezett az idő, amikor a kolozsvári vakok intézete is megnyitja kapuit az erdélyrészi világtalan ifjúság részére. 2—300-ra tehető azoknak a vakoknak a száma, akik a legutóbbi 22 év alatt nem részesülhettek nevelés-oktatásban. Az idő eljárt felettük, s ma már az ifjúvá serdült világtalanok különleges elbánásban kell, hogy részesüljenek. Ez vezette az illetékes tényezőket arra a gondolatra, hogy a gyakorlati szükségletnek leginkább az iparostanonciskola szisztéma felel meg, amelynél a gyakorlati képzésre és foglalkoztatásra van a főfigyelem fordítva, s az elméleti képzésre csupán annyi, amennyi a legszükségesebb polgári ismeretek elsajátításához igényeltetik. Az intézetet Garai Ödön gyógypedagógiai tanár vezeti ideiglenesen, aki több napon át tanulmányozta a budapesti vakintézményeket.

Egy, a vakoknak való tanfolyam. A Budapesti Központi Gyógy- és Üdülöhelyi Bizottság a Szent Gellért-fürdő és a Budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem elméleti intézeteinek és klinikáinak bevonásával elméleti és gyakorlati felsőbb masszázstanfolyamot rendez intelligens, lehetőleg érettségizett, de legalább 4 középiskolát végzett nők és férfiak részére. A tanfolyam vezetője bilkei Pap Lajos igazgató-főorvos, egyetemi magántanár. Nagyon kívánatos volna, hogy a tanfolyamra megfelelő ügyességgel rendelkező világtalanokat és csökkentlátásúakat is felvegyenek.

Vak leányok énekkara Serédi Jusztinián bíboros hercegprímás szentmiséjén. December hó 16-án tartotta az első szentmisét a restaurált jáki kápolnában a bíboros hercegprímás, melyen a Homeros Énekkar válogatott csoportja adta elő az egyházi énekeket.

A magyar oktatói rendnek az országgyűlés mindkét házában és a törvényhatóságokban való megfelelő érdekképviselése tárgyában, dr. Ósz Béla, a MATEESz elnöki tanácsának elnöke felterjesztést intézett a VKM-hez.

Dr. Tóth Zoltánról emlékezik meg a „Deutsche Sonderschule” f. é. 7—8. és a „Heilpädagogische Werkblätter” (Luzern) decemberi száma. Mindkét lap részletesen ismerteti néhai Tóth Z. pályafutását és szakirodalmi munkásságát. Egybehangzóan kiemelik, hogy a magyar gyógyító nevelés elvesztette vele az ország határain túl is jólismert vezérét. —rab—

A legutóbbi közgyűlésen kiküldött nyolcas bizottság státus-ügyünk kérdéseivel ülésben foglalkozott. Kívánságainkat kérvénybe foglalta és azt illetékes helyre való juttatás végett az elnökségnek átadta.

Az intézeti nyomtatványok kezelését Györffy Pál budapesti siketnéma intézeti tanárra, lapunk kiadóhivatalának vezetőjére bízta egyesületünk elnöksége. Kérjük tehát az intézetek igazgatóságát, hogy nyomtatványmegrendelési ügyben közvetlenül Györffy Pálhoz forduljanak és a nyomtatványokért járó összeget is neki küldjék. Címe: Budapest, VIII., Festetics-utca 3.

Ehhez a számhoz lapunk 1940. évfolyamának címlapját és tartalomjegyzékét csatoltuk.

Lapunk az 1941. évben harminchat napos beosztással fog megjelenni. Az első szám tehát február ötödikén kerül postai feladásra. Lapzárta: 1941. január 15.

Magyar Gyógypedagógiai Tanárok Országos Egyesülete

Örökös tb. elnökök: Herodek Károly, a vakok József Nádor kir. orsz. intézetének ny. igazgatója, Budapest, Klug Péter kormányfőtanácsos, ny. orsz. szakfelügyelő, Budapest, Schannen Péter, ny. gyógypedagógiai igazgató, a vakok kolozsvári orsz. intézetének volt igazgatója, Budapest, Völker József, a siketnémák soproni intézetének ny. igazgatója, Sopron.

Elnök: Szép József c. gyógyped. igazgató, Vác — siketnémák kir. orsz. intézete.

Társelnökök: Schreiner Ferenc c. gyógyped. igazgató, Budapest, Pánczél Imre igazgató, Gyula.

Főtitkár: Zsenaty Dezső, a vakok József Nádor kir. orsz. intézetének tanára, Budapest, XIV., Ajtósi Dürer-sor 39.

Jegyző: Weszelovszky Lajos áll. siketnéma-intézeti tanár, Bpest.

Szerkesztő: Györgyfy Ákos budapesti áll. siketnéma-intézeti tanár. VIII., Festetics-utca 3.

Kiadó: Györffy Pál budapesti áll. siketnéma-intézeti tanár. VIII., Festetics-utca 3.

Pénztáros: Gáldy Andor budapesti kir. orsz. vak-intézeti tanár. XIV., Ajtósi Dürer-sor 39.

Számvizsgálók: Fizáry Bódog bpesti kir. orsz. vak-intézeti tanár, Magyar László Budapest székesfővárosi gyógyped. intézeti igazgató, Révász Kálmán budapesti áll. gyógyped. nevelő-intézeti tanár.

A választmány tagjai: Rendes tagok: Bács László, Berényi Ü. Sándor, Erdélyi József, Gogola Aladár, Hochrein Lajos, Kanizsai Dezső, Krupa Pál, László Géza, Lett József, Rédiger Károly, Schulmann Adolf, Simon József, Tinschmidt Ernő, Tóth Árpád, Vida Lajos, Wayán Ferenc, Záborszky Árpád a siketnéma szakoktatás képviselőjében, Góts Ottó, Horváth Frigyes, Joó Sándor, Schnitzl Gusztáv, Vajda Lajos, Zalán József a vakok szakoktatása képviselőjében, dr. Baranyay Géza, Berényi Ferenc, Kádas György, Kerényi József, Láng István, Libucz József, Vargha Béla az értelmi- és erkölcsi fogyatékosok szakoktatása képviselőjében. Póttagok: Gresz József, Szabó Gyula, Tóth Ferenc, Végh Ferenc.

Pénzküldemények: Gáldy Andor címére, Bpest, XIV., Ajtósi Dürer-sor 39.

Cikkek, hírek, cserepéldányok, ismertetésre szánt könyvek, kiadványok: Györgyfy Ákos címére, Bpest, VIII., Festetics-u. 3. sz.

Felszólamlások: Györffy Pál címére, Bpest, VIII., Festetics-u. 3. szám küldendő.

A Magyar Gyógypedagógiai Tanárok Országos Egyesületének szakosztályai:

1. *Siketügyi és beszédpedagógiai szakosztály.* Elnök: Szép József c. igazgató, Vác. Titkár: Siposs Jenő tanár, Vác.

2. *Vakságügyi szakosztály.* Elnök: Schreiner Ferenc c. igazgató, Budapest. Titkár: Bors Vilmos tanár, Budapest.

3. *Értelmi- és erkölcsi fogyatékoságügyi szakosztály.* Elnök: Pánczél Imre igazgató, Gyula.

Gyógypedagógiai Nevelő Otthon

(MAGÁNINTÉZET)

Gondterhelt szülőknek új lehetőség nyílik arra, hogy ideges, nehezen nevelhető, vérszegény, testi és szellemi fejlődésükben visszamaradt, beszédhibás és érzékszervi fogyatékos gyermeküket iskoláztassák, képeztessék. F fiatal gyógypedagógus házaspár a fővárosi erdő legszebb helyén, közvetlenül a Jánoshegy és Svábhegy lábánál nevelőotthont nyitott, melyben a modern pedagógia eszközeivel és módszereivel szakszerű nevelésben, oktatásban és ipari foglalkoztatásban részesítik a reájuk bízott gyermekeket és fiatalkorúakat. Az otthon fekvése, felszerelése és berendezése minden tekintetben megfelel a modern pedagógia és higiene követelményeinek. A fővárosból autóbuszátszállóval 20 percen belül elérhető. Érdeklődők kérjenek bizalommal bővebb felvilágosítást, prospektust.

„Reménysugár“
családi nevelőotthon

BUDAKE SZI

Rákóczi-utca 86. szám

TEL.: 164-547

mellékállomás: **3 3**

By 9